

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повна найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНТЕНСИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21

Полішук Олена Василівна

(підпис)

Керівник:

к.е.н., доцент

Нужна Оксана Анатоліївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу

допущено до захисту

«__» _____ 2024 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

« ___ » _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПОЛЩУК Олені Василівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Теоретико-методичні та практичні аспекти аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств
Керівник роботи: Нужна Оксана Анатоліївна, к.е.н., доцент
затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 470/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 06 грудня 2024 року
3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку та аналізу за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, фінансова звітність за 2021-2023 роки.
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Систематизація наукових досліджень з питань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства
- 1.2. Огляд методик аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства
- 1.3. Формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

- 2.1. Статистична оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств
- 2.2. Аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств
Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу як джерело інформації
- 2.3. для прийняття рішень щодо оптимізації структури капіталу сільськогосподарських підприємств

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу.

1. Актуальність, мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Система показників аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства
4. Інформаційна база аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства
5. Аналіз динаміки кількості і капіталу сільськогосподарських підприємств України та Волинської області за 2013-2023 роки
6. Аналіз коефіцієнтів оборотності та періодів обороту капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки
7. Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки
8. Візуалізація «Листа прогнозу» для коефіцієнта оборотності та періоду обороту капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки
9. Визначення резервів підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова» через покращення структури капіталу підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Нужна О.А., доцент		
Розділ 2	Нужна О.А., доцент		
Розділ 3	Нужна О.А., доцент		
Нормоконтроль	Писаренко Т.М., доцент		
Консультант з ЕОМ	Талах Т.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 24 жовтня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 24.10.2023 р.	виконано
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 19.12.2023 р.	виконано
3	Розділ 1	до 05.03.2024 р.	виконано
4	Розділ 2	до 27.06.2024 р.	виконано
5	Розділ 3	до 01.11.2024 р.	виконано
6	Висновки	до 12.11.2024 р.	виконано
7	Формування переліку джерел посилання	до 15.11.2024 р.	виконано
8	Формування додатків	до 19.11.2024 р.	виконано
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 22.11.2024 р.	виконано
10	Нормоконтроль	до 26.11.2024 р.	виконано
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 04.12.2024 р.	виконано
12	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 06.12.2024 р.	виконано

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

(Поліщук О.В.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

(Нужна О.А.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Поліщук ОВ. Теоретико-методичні та практичні аспекти аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024. 83 с.

Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі розкрито теоретико-методичні аспекти аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства. Систематизовано наукові дослідження з питань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства. Розглянуто методики аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства. Досліджено формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства.

У другому розділі проведено аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств. Подано статистичну оцінку діяльності сільськогосподарських підприємств. Проведено аналіз інтенсивності використання капіталу і факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств.

У третьому розділі розглянуто формування управлінської звітності на основі прогнозування та визначення резервів підвищення показників інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Основний зміст роботи викладено на 67 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел із 56 найменувань та 2 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: аналіз, динаміка, інтенсивність використання капіталу, методика, сільське господарство, структура.

ANNOTATION

Polishchuk O.V. Theoretical, methodological and practical aspects of analyzing the intensity of capital use of agricultural enterprises. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024. 83 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources, appendices.

In the first section, the theoretical and methodological aspects of the analysis of the intensity of the use of the enterprise's capital are revealed. Systematized scientific research on the analysis of the intensity of the use of the enterprise's capital. Methods of analysis of the intensity of the use of capital of the enterprise are considered. The formation of an information base for the analysis of the intensity of the use of the enterprise's capital was investigated.

The second section an analysis of the intensity of capital use of agricultural enterprises was carried out. A statistical assessment of the activity of agricultural enterprises is presented. A statistical assessment of the activity of agricultural enterprises is presented. An analysis of the intensity of capital use and a factor analysis of the capital turnover ratio of agricultural enterprises were carried out.

In the third section, examines the formation of management reporting based on forecasting and determining reserves for increasing capital intensity indicators of agricultural enterprises.

The main content of the work is presented on 67 pages. The work contains 15 tables, 13 figures, a list of used sources with 56 items and 2 appendices.

The results of the development can be applied in the practical activities of agricultural enterprises.

Key words: analysis, dynamics, intensity of capital use, methodology, agriculture, structure.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КВЕД	–	Класифікатор видів економічної діяльності
НПСБО	–	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ТОВ	–	Товариство з обмеженою відповідальністю

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	13
1.1. Систематизація наукових досліджень з питань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства	13
1.2. Огляд методик аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства	20
1.3. Формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства	25
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	33
2.1. Статистична оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств	33
2.2. Аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств	41
2.3. Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу як джерело інформації для прийняття рішень щодо оптимізації структури капіталу сільськогосподарських підприємств	48
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	54
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	68
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми. Інтенсивність використання капіталу підприємства є одним з важливих аспектів його ділової активності та показує, наскільки швидко повертаються вкладені в діяльність підприємства кошти. Інтенсивність використання капіталу підприємства вчені трактують як його оборотність і оцінюють за такими показниками, як коефіцієнт оборотності та період обороту. Таким чином, швидкість обороту капіталу підприємства загалом та окремих його складових зокрема цікавить як внутрішніх користувачів (керівництво підприємства, менеджери вищої ланки відповідних підрозділів), так і зовнішніх користувачів (конкуренти, інвестори, власники та ін.) при прийнятті управлінських рішень.

Теоретичні, методичні та прикладні аспекти аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства викладені у навчально-методичній літературі з фінансового аналізу (автори: Великих К.О., Гаватюк Л.Г., Гайбура Ю.А., Дорогань-Писаренко Л.О., Дропа Я.Б., Єрміїчук Н.І., Ковальчук Н.О., Кондратенко Н.О., Магопець О.А., Марусяк Н.Л., Приймак С.В., Терещенко М.А., Трусова Н.В., Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М., Черновол О.М., Шалімова Н.С.), наукових публікацій (Адонін С.В., Андрушків Б.М., Бондаренко Л., Грешко Р.І., Гринчик С., Зиз Д.О., Ільченко В.О., Калашнікова Ю.М., Кузовкін А., Килин О.В., Килин Ю., Маслій О.А., Мулик Т.О., Назаренко І.М., Онищенко С.В., Пантась В.В., Смолянський А.А., Нужна О.А., Фелісеєв В., Харабара В.М., Шахно А.Ю., Ясіновська І.) і дисертацій (Бурський М.А., Кравченко Т.В., Кайдрович Х.І., Марушко Н.С., Марченко О.М., Хомів О.В., Живко З.Б.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і аудиту за темою «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика» (№ д/р: 0123U101275) 2023-2025 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є виявлення передумов, теоретичне й практичне обґрунтування теоретичних,

методичних та практичних аспектів аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств в умовах господарської діяльності на основі опрацьованого законодавства та методичного матеріалу, діючої практики аналізу.

Досягнення поставленої мети передбачило формування і виконання наступних наукових і практичних завдань:

- систематизувати наукові дослідження з питань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства;
- розглянути методики аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства;
- дослідити формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства;
- провести статистичну оцінку діяльності сільськогосподарських підприємств;
- провести аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств;
- провести факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтувати напрямки підвищення інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження обрано аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні методи аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра використовувались такі методи дослідження: аналіз – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; порівняння – для зіставлення даних у динаміці; групування – для визначення залежності одних показників від інших; табличний (графічний) – для наочного зображення результатів

дослідження; моделювання – для вивчення впливу одних показників на інші та оцінки виявленого зв'язку.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених економістів з питань теорії, методики та практики аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств, матеріали періодичних видань і наукових конференцій, дані фінансової звітності сільськогосподарських підприємств, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:
набуло подальшого розвитку:

- визначення мети аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства як інформаційно-аналітичного забезпечення розробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства;

- визначення завдань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства як оцінки стану й потенціалу інтенсивності (оборотності) капіталу, а також розробки заходів щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства;

- методика прогнозування показників інтенсивності використання капіталу підприємства шляхом побудови «Листа прогнозу» та його візуалізації та встановлення ймовірнісних значень показників інтенсивності використання капіталу та їх надійних меж;

- методика визначення резервів підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства через покращення структури капіталу в напрямку посилення фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та пропозиції, отримані у процесі дослідження, сприятимуть вдосконаленню аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Основні положення кваліфікаційної роботи магістра були використані у практичній діяльності ТОВ «Волинь Нова», про що зазначено у рецензії із підприємства.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи магістра. Основні положення дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях: XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством» (м. Луцьк, 25 травня 2024 р.); XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 2 листопада 2024 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 22 листопада 2024 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра висвітлено автором у 3 опублікованих наукових працях – тезах доповідей на Міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяги кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки друкованого тексту, в тому числі 15 таблиць на 15 сторінках і 13 рисунків на 12 сторінках. Робота містить 2 додатки на 8 сторінках, перелік джерел посилання включає 56 найменувань на 7 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано практичне значення дослідження.

У розділі 1 «Теоретико-методичні аспекти аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства» систематизовано наукові дослідження з питань аналізу інтенсивності використання капіталу, розглянуто методики

аналізу інтенсивності використання капіталу, досліджено формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу.

У розділі 2 «Аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств» проведено статистичну оцінку діяльності сільськогосподарських підприємств, проведено аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств і факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств.

У розділі 3 «Вдосконалення аналізу інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств» здійснено прогнозування коефіцієнта оборотності та періоду обороту капіталу ТОВ «Волинь Нова» шляхом побудови «Листа прогнозу», а також визначено резерви підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства через покращення структури капіталу в напрямку посилення фінансової незалежності підприємства.

Висновки узагальнюють результати роботи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Систематизація наукових досліджень з питань аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

Оцінку наукового надбання за темою кваліфікаційної роботи магістра розпочнемо з аналізу підходів вчених до трактування поняття «капітал», адже, як вірно зазначає Приймак С.В., «передумовою аналізу капіталу підприємства є однозначне тлумачення поняття «капітал», оскільки завдяки цьому досягається порівнянність результатів діяльності» [1].

Зокрема, Грешко Р.І. та Харабара В.М. називають капітал «одним з найважливіших елементів, необхідних для успішного функціонування бізнесу» [2], і подають таке визначення: «Капітал підприємства – це сукупність ресурсів (матеріальних, фінансових, інтелектуальних), спрямованих на виробництво товарів або послуг, ефективне використання яких сприяє досягненню поставлених цілей та отриманню стійких конкурентних переваг» [2].

Науковці Трусова Н.В. і Терещенко М.А. подають таке визначення: «Капітал – це економічна категорія, яка відома давно, але отримала новий зміст в умовах ринкових відносин. Як головна економічна база створення і розвитку підприємства, капітал у процесі свого функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу, характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування активів» [3].

З економічної точки зору вчені Грешко Р.І. та Харабара В.М. трактують капітал як «запас активів, які можуть бути використані для виробництва товарів та послуг. Ці активи не обмежують лише машинами чи будівлями, але також

включають оборотні ресурси, які можуть бути використані для різних видів діяльності» [2].

Таким чином, подаючи визначення капіталу, науковці трактують його як сукупність ресурсів для господарської діяльності, а також як загальну вартість засобів у формування активів підприємства.

При цьому важливим є поділ капіталу за різними ознаками. Зокрема, за джерелами формування капітал поділяють на власний і позиковий.

Поняття «власний капітал» визначене у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4]: «власний капітал – різниця між активами і зобов'язаннями підприємства» [4].

Відповідно, позиковим є залучений капітал, тобто та частина вартості майна підприємства, яка сформована за рахунок зобов'язань, які підлягають погашенню в майбутньому.

За такою ознакою, як час обертання, розрізняють основний і оборотний капітал, що знаходить своє відображення в поділі активів підприємства на необоротні й оборотні.

Приймак С.В. наполягає на необхідності, окрім майна (капіталу) підприємства виділяти також «людський капітал», під яким розуміє «інтелект, енергію працювати, професіоналізм тощо» [1]. Також автор вважає, що «оптимальне поєднання засобів виробництва та робочої сили забезпечує формування капіталу на підприємстві, який носить назву виробничого» [1].

Отже, розглядаючи капітал підприємства з точки зору об'єкта аналізу, будемо вивчати його складові відповідно до структури бухгалтерського балансу.

Визначившись із сутністю капіталу підприємства загалом та його складовими зокрема, перейдемо до такої його характеристики, як інтенсивність використання.

Під інтенсивністю використання капіталу підприємства вчені розуміють його оборотність [5] і трактують її як один з трьох компонентів системи аналізу оцінки ефективності використання капіталу, які перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності (рис. 1.1).

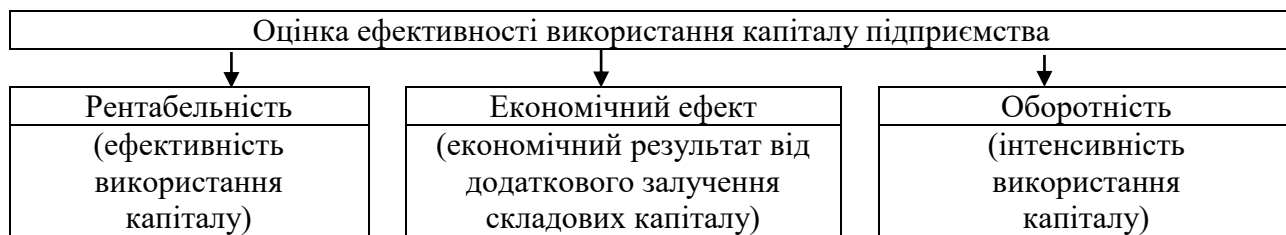

Рисунок 1.1 Системний підхід до оцінки ефективності використання капіталу підприємства

Джерело: складено автором на основі [5].

Те ж стверджують Трусова Н.В. і Терещенко М.А.: «показником, який характеризує інтенсивність використання капіталу, його фінансову активність, є оборотність як сукупного капіталу, так і його складових частин» [3].

Погоджуємось із думкою Назаренко І.М., що «оборотність (інтенсивність) використання капіталу сприятиме досягненню відповідного ефекту в вигляді збільшення, оптимізації розміру результативних показників фінансової діяльності» [5].

Таким чином, об'єктом нашого дослідження є інтенсивність використання капіталу підприємства або ж його оборотність. Тобто, певною мірою наше дослідження буде стосуватись аналізу ділової активності підприємства в частині показників оборотності, адже, як стверджує Мулик Т.О., «коефіцієнти оборотності виступають показниками ділової активності підприємства» [6]. Також автор зазначає: «коефіцієнт оборотності – це фінансовий коефіцієнт, який показує інтенсивність використання (швидкість обороту) певних видів капіталу (зобов'язань)» [6].

Автори Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г. і Єрміїчук Н.І. також пов'язують оборотність із діловою активністю: «Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки коефіцієнтів оборотності, які в загальному випадку являють собою відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньої за період величини коштів або їх джерел» [7].

Автори навчального посібника з фінансового аналізу Кондратенко Н.О. і Великих К.О. виносять аналіз показників оборотності оборотних активів в «основні завдання аналізу ефективності використання капіталу» [8].

Важливим етапом нашого дослідження є критичний аналіз тих положень в дисертаційних дослідженнях, які стосуються теми кваліфікаційної роботи магістра. Загалом нами опрацьовано сім авторефератів дисертацій, теми яких пов'язані з інтенсивністю використання капіталу підприємства (додаток Б), серед яких одне дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук (автор Живко З.Б.) стосується проблем управління системою економічної безпеки підприємства.

Зокрема, Бурський М.А. досліджує актуальні проблеми, пов'язані з методичними та організаційними аспектами аналізу капіталу. Автором «запропоновано новий підхід до розрахунку коефіцієнта ефективності капіталу ROE, який характеризує взаємозв'язок п'яти різних коефіцієнтів, що синтезують вплив операційних, інвестиційних та фінансових рішень на загальний результат діяльності. Такий підхід описується п'ятифакторною мультиплікативною моделлю» [9]. Одним із факторів моделі є коефіцієнт ефективності інвестиційних рішень, розрахунок якого передбачає ділення доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на вартість активів. Тобто, фактично цей показник є коефіцієнтом оборотності активів, який характеризує інтенсивність їх використання на підприємстві.

Дисертаційне дослідження Марушко Н.С. пов'язане з обліком та аналізом залученого капіталу підприємства. При цьому автор зазначає, що «у чинних формах звітності розмір залученого капіталу не виділяють в окремий показник, що, на нашу думку, є недоліком з погляду наочності у визначенні джерела формування майна підприємства. Проте кожен з елементів залученого капіталу відображений у звітності суб'єкта господарювання» [10].

Розглядаючи систему показників ефективності використання залученого капіталу, Марушко Н.С. включає до них показники інтенсивності його використання, зокрема, такі: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт

оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності чистого оборотного капіталу, коефіцієнт оборотності робочого капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу і коефіцієнт оборотності залученого капіталу.

Кравченко Т.В. наголошує на необхідності «поглибленого дослідження питань аналізу соціально-економічної ефективності формування та використання оборотного капіталу з урахуванням галузевих особливостей і відповідно до потреб менеджменту як вагомого резерву в напрямі підвищення ефективності управління оборотним капіталом та діяльністю підприємств в цілому» [11]. Його дослідження показало, що на 88,2% досліджуваних фармацевтичних підприємств виявлено збільшення запасів понад раціональні потреби, «причому мінімальний період оборотності запасів коливався від 46 до 48 днів» [11].

Аналізуючи показники ефективності використання оборотного капіталу фармацевтичних підприємств, Кравченко Т.В. відзначає, що існує «позитивна тенденція до зменшення (на 7,2 %) тривалості обороту оборотного капіталу із 43 днів до 39,9 дня за рахунок прискорення оборотності, зокрема, грошових коштів на 14,0 %» [11].

Визначати потребу підприємства в оборотному капіталі Кравченко Т.В. пропонує за певними етапами, завершальним з яких є «визначення структури джерел формування оборотного капіталу, враховуючи їх вартість та оборотність» [11].

Вагомим значенням в питаннях управління оборотним капіталом підприємства автор надає таким його складовим, як грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість: «В умовах недостатньої забезпеченості підприємств грошовими коштами і накопичення надлишкових запасів стратегічно важливою є оптимізація обсягів та оборотності запасів: зменшення періоду їх оборотності до 40 днів з подальшою перспективою скорочення до 30 днів, що досягається створенням мережі аптек і проведенням раціонального перерозподілу запасів між ними. А запровадження поточного й оперативного планування в частині надходження та витрат грошових коштів дозволить зменшити нестачу грошових

коштів і збільшити їх оборотність, упорядкувати процес погашення заборгованості та забезпечити наявність позитивного балансу руху грошових коштів» [11].

Таким чином, Кравченко Т.В. в дисертаційному дослідженні використовує такі показники інтенсивності використання капіталу підприємства, як період оборотності оборотного капіталу загалом, і в тому числі запасів та грошових коштів.

Багато дисертаційних досліджень пов'язані з проблемами економічної безпеки підприємства та вивченням її складових, зокрема, фінансової безпеки.

Так, розглядаючи складові економічної безпеки підприємства, Хомів О.В. [12] серед інших складових також виділяє фінансову безпеку як найбільш вагому – за результатами опитування експертів її вагомість складає 64,4%. До показників, за якими здійснюється оцінка фінансової безпеки, автор, окрім інтегральних показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, рентабельності, відносить інтегральний показник ділової активності.

В свою чергу, Живко З.Б. [13], визначаючи показники оцінювання економічної безпеки підприємства за її функціональними складовими, розкриває таку складову як фінансова безпека через наступну систему показників: коефіцієнт автономії, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефіцієнт покриття, коефіцієнт оборотності активів, рентабельність продукції (товарів, послуг). Таким чином, показник інтенсивності використання капіталу (активів), на думку науковця, є важливим показником для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Аналізуючи підходи науковців до оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання, Марченко О.М. зауважує на тому, що підхід, який передбачає застосування лише показників фінансового стану та фінансових результатів, є дещо звуженим і «ототожнюється із коефіцієнтним аналізом фінансового стану, ділової активності та прибутковості» [14].

На думку автора, показники оборотності утворюють окрему групу показників комплексної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів

господарювання. До цієї групи автор включив такі показники оборотності, як оборотність активів (відношення доходу від реалізації за певний період до середньої вартості активів у періоді) і оборотність оборотних активів (відношення доходу від реалізації за певний період до середнього обсягу оборотних активів у періоді). Отже, фактично це є показники інтенсивності використання капіталу підприємства – коефіцієнти оборотності активів і оборотних активів.

У дисертації Кайдорович Х.І. [15] сформована стратегічна карта цілей забезпечення фінансової безпеки електроенергетичних підприємств засобами фінансової рівноваги, у якій поставлені завдання щодо забезпечення фінансової стійкості та ліквідності, збільшення економічного розвитку підприємства та збільшення вартості бізнесу. Виконання цього завдання вимірюється через досягнення фінансових показників, до яких автор відносить поряд із коефіцієнтами ліквідності, коефіцієнтами фінансової стійкості та коефіцієнтами рентабельності також коефіцієнти оборотності (доходності).

Модифікації класичних моделей Du Pont та Д. Ван Хорна науковець здійснив шляхом доповнення їх показником чистих активів або робочим капіталом, тобто різницею між оборотними активами і поточними зобов'язаннями та забезпеченнями. Отримана мультиплікативна модель чотирифакторна коефіцієнта стійкого росту, одним із компонентів якої є коефіцієнт оборотності чистих активів. Таким чином, на думку Кайдорович Х.І., коефіцієнт стійкого росту перебуває в прямій залежності від такого показника інтенсивності використання капіталу, як коефіцієнт оборотності чистих активів. В свою чергу, коефіцієнт оборотності чистих активів розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) на середньорічну вартість чистих активів (робочого капіталу) і показує, скільки разів протягом року чисті активи підприємства покриваються чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) або скільки оборотів протягом року роблять чисті активи в чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) підприємства.

Аналіз наукових статей за темою дослідження авторів Адонін С.В., Калашнікова Ю.М., Смолянський А.А. [21], Андрушків Б.М., Шахно А.Ю., Ільченко В.О. [22], Бондаренко Л., Кузовкін А. [23], Зиз Д.О. [24], Килин О.В., Гринчик С., Килин Ю. [25], Нужна О.А. [26-27], Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. [28], Ясіновська І., Фелісеєв В. [29] подано в додатку А. У наукових публікаціях виділені невирішені проблеми та розробки щодо їх вирішення.

Отже, опрацювання наукової літератури за темою дослідження дало можливість встановити підходи вчених до трактування поняття «капітал», визначити інтенсивність використання капіталу підприємства як його оборотність, тобто спрямувати дослідження в напрямку аналізу ділової активності підприємства в частині показників оборотності. Також розглянуто положення наукових статей і дисертаційних досліджень, які стосуються питань інтенсивності використання капіталу підприємства.

1.2. Огляд методик аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

З метою огляду методик аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства нами опрацьовано дев'ять навчально-методичних посібників зі фінансового аналізу авторів Приймак С.В. [1], Трусова Н.В., Терещенко М.А. [3], Гаватюк Л.Г., Ковальчук Н.О., Єрміїчук Н.І. [7], Кондратенко Н.О., Великих К.О. [8], Гайбура Ю.А. [16], Дропа Я.Б. [17], Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. [18], Марусяк Н.Л. [19], Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [20].

Дослідження показало, що в жодному з цих джерел немає сформульованої мети аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства, однак вважаємо, що її можна виділити як складову з мети аналізу ділової активності підприємства, яка «виявляється у динамічності розвитку підприємства, швидкості обороту його засобів» [16].

Отже, на нашу думку, метою аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства є інформаційно-аналітичне забезпечення розробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства.

В контексті сформульованої мети нами також визначено завдання аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства: оцінка стану й потенціалу інтенсивності (оборотності) капіталу, а також розробка заходів щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства.

Розглянемо показники, за якими проводиться аналіз інтенсивності використання капіталу підприємства.

Як зазначає Гайбура Ю.А., «традиційним підходом до проведення оцінювання ділової активності підприємства є її проведення на основі показників оборотності» [16].

До показників оборотності вчені відносять такі види показників:

1) коефіцієнти оборотності – «розраховуються шляхом ділення чистого доходу підприємства на середній розмір тієї величини, оборотність якої розраховується» [16] і «показують скільки обертів за рік здійснює величина, що обертається» [16];

2) період обороту або тривалість одного обороту – «розраховується шляхом ділення 360 (днів за рік) на коефіцієнт оборотності категорії, яка аналізується» [16] і «є індикатором того, за скільки днів здійснюється один оборот досліджуваної категорії» [16].

Наведемо у таблиці 1.1 систему показників інтенсивності використання капіталу загалом та його складових, а також порядок їх розрахунку, сформовану на основі опрацювання навчально-методичної та наукової літератури за темою дослідження. Ці показники сформовані у два блоки відповідно до їх економічного змісту – коефіцієнти оборотності та періоди обороту.

Кондратенко Н.О. та Великих К.О., викладаючи питання аналізу ефективності використання капіталу, окремим пунктом зупиняються на аналізі оборотних коштів.

Таблиця 1.1. – Система показників інтенсивності використання капіталу
загалом та його складових і порядок їх розрахунку

Назва показника	Методика розрахунку показника
Коефіцієнти оборотності	
Коефіцієнт оборотності капіталу (активів)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Активи (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності необоротних активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Необоротні активи (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Оборотні активи (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Власний капітал (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Залучений капітал (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності чистого оборотного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Чистий оборотний капітал (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності робочого капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Робочий капітал (середньорічна вартість)
Капіталовіддача основних засобів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Основні засоби (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності запасів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Запаси (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності готової продукції	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Готова продукція (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Дебіторська заборгованість (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Грошові кошти (середньорічна вартість)
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / Кредиторська заборгованість (середньорічна вартість)
Періоди обороту	
Період обороту активів	360 / Коефіцієнт оборотності активів
Період обороту необоротних активів	360 / Коефіцієнт оборотності необоротних активів
Період обороту оборотних активів	360 / Коефіцієнт оборотності оборотних активів
Період обороту власного капіталу	360 / Коефіцієнт оборотності власного капіталу
Період обороту залученого капіталу	360 / Коефіцієнт оборотності залученого капіталу
Період обороту чистого оборотного капіталу	360 / Коефіцієнт оборотності чистого оборотного капіталу
Період обороту робочого капіталу	360 / Коефіцієнт оборотності робочого капіталу
Період обороту запасів	360 / Коефіцієнт оборотності запасів
Період обороту готової продукції	360 / Коефіцієнт оборотності готової продукції
Період обороту (погашення) дебіторської заборгованості	360 / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
Період обороту грошових коштів	360 / Коефіцієнт оборотності грошових коштів
Період обороту (погашення) кредиторської заборгованості	360 / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості

Джерело: сформовано автором на основі джерел [1; 3; 7-20].

При цьому автори дають визначення тривалості обертання коштів (очевидно, мова йдеться про період обороту оборотних коштів): «тривалість обертання коштів – це синтетичний показник, здатний відображати одночасно результат процесу матеріального відтворення – обсяг реалізації створених товарів і наданих послуг за даний період – і ефективність використаних у цьому процесі матеріальних засобів і коштів» [8].

Визначимо систему показників інтенсивності використання капіталу згідно навчально-методичної літератури з фінансового аналізу та дисертаційних досліджень (таблиця 1.2).

Згідно наведених в таблиці даних, найбільша кількість авторів пропонує розраховувати такі показники інтенсивності (оборотності) використання капіталу:

- коефіцієнт оборотності капіталу (активів) – відповідно 4 джерела навчально-методичної і 4 джерела наукової літератури, загалом 8 джерел (53,3% розглянутих джерел);

- коефіцієнт оборотності оборотних активів – відповідно 5 джерел навчально-методичної і 2 джерела наукової літератури, загалом 7 джерел (46,7% розглянутих джерел);

- коефіцієнт оборотності власного капіталу – відповідно 5 джерел навчально-методичної і 1 джерело наукової літератури, загалом 6 джерел (40% розглянутих джерел);

- період обороту оборотних активів – відповідно 5 джерел навчально-методичної і 1 джерело наукової літератури, загалом 6 джерел (40% розглянутих джерел);

- період обороту запасів – відповідно 5 джерел навчально-методичної і 1 джерело наукової літератури, загалом 6 джерел (40% розглянутих джерел).

Інші показники зустрічаються в опрацьованій нами літературі рідше, хоча в 5 джерелах (33,3% розглянутих джерел) рекомендують визначати: коефіцієнт обороту запасів, коефіцієнт обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнт

обороту кредиторської заборгованості, період обороту дебіторської заборгованості, період обороту кредиторської заборгованості.

Таблиця 1.2. – Система показників аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

Група показників	Навчальні посібники									Автореферати дисертацій							Всього	
	Гаваток Л.Г. та ін. [7]	Гайбура Ю.А. [16]	Дропа Я.Б. [17]	Кондраченко Н.О. та ін. [8]	Маголець О.А. та ін. [18]	Марусяк Н.Л. [19]	Приймак С.В. [1]	Трусова Н.В. та ін. [3]	Тютюнник Ю.М. та ін. [20]	Разом	Бурський М.А. [9]	:Живко З.Б. [13]	Кайдорович Х.І. [15]	Кравченко Т.В. [11]	Марченко О.М. [14]	Марушко Н.С. [10]		Разом
Коефіцієнт оборотності капіталу (активів)	+				+	+		+		4	+	+			+	+	4	8
Коефіцієнт оборотності необоротних активів						+				1							-	1
Коефіцієнт оборотності оборотних активів		+	+	+		+			+	5					+	+	2	7
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	+				+	+	+	+		5						+	1	6
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу									+	2						+	1	3
Коефіцієнт оборотності чистого оборотного капіталу										-		+				+	2	2
Коефіцієнт оборотності робочого капіталу										-						+	1	1
Фондовіддача (капіталовіддача) основних засобів	+		+		+	+				4							-	4
Коефіцієнт оборотності запасів	+	+	+		+	+				5							-	5
Коефіцієнт оборотності готової продукції		+				+				2							-	2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	+	+	+		+	+				5							-	5
Коефіцієнт оборотності грошових коштів										-			+				1	1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	+	+	+		+	+				5							-	5
Період обороту капіталу (активів)						+		+		2							-	2
Період обороту необоротних активів										-		+					1	1
Період обороту оборотних активів		+	+	+		+			+	5				+			1	6
Період обороту власного капіталу									+	2							-	2
Період обороту залученого капіталу									+	2							-	2
Період обороту чистого оборотного капіталу										-		+					1	1
Період обороту робочого капіталу										-						+	1	1
Період обороту запасів	+	+	+		+	+				5				+			1	6
Період обороту готової продукції		+								1							-	1
Період обороту дебіторської заборгованості	+	+	+		+	+				5							-	5
Період обороту грошових коштів										-			+				1	1
Період обороту кредиторської заборгованості	+	+	+		+	+				5							-	5
Всього	9	10	9	2	9	14	4	6	2		1	2	2	4	2	7		x

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 7-20].

Таким чином, з урахуванням частоти згадуваності показників інтенсивності (оборотності) використання капіталу у опрацьованих джерелах нами сформовано такий їх перелік для подальшого дослідження: коефіцієнти оборотності та періоди обороту капіталу (активів), оборотних активів, власного капіталу, залученого капіталу. Інші показники є похідними від уже визначених і можуть бути визначені за потребою для більш детального аналізу.

Марушко Н.С. акцентує увагу на тому, що ефективність господарювання визначається прибутковістю підприємства і обґрунтовує таку групу показників, яка «повною мірою характеризує ефективність використання капіталу, розміщеного в активах підприємства. Поряд з загальновідомими коефіцієнтами оборотності активів, оборотних активів, власного та залученого капіталу, доцільним у загальній методиці ефективності використання капіталу є розрахунок коефіцієнтів оборотності чистого оборотного капіталу та коефіцієнтів оборотності робочого капіталу в разі їхнього позитивного значення. Розрахунок згаданих показників допоможе визначити ступінь достатності та забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами та визначити параметри їхнього ефективного використання» [10].

Отже, в цьому параграфі нами здійснено огляд методик аналізу інтенсивності (оборотності) використання капіталу підприємства, результатом чого є визначена мета та завдання аналізу, а також система показників для подальшого дослідження.

1.3. Формування інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

В навчально-методичні літературі з фінансового аналізу не виділені окремо інформаційні джерела для проведення аналізу інтенсивності використання капіталу. Але, оскільки даний напрямок аналізу є фактично складовою аналізу ефективності використання капіталу підприємства, то розглянемо інформаційну

базу загалом і тоді виокремимо необхідну інформацію в контексті нашого дослідження.

Кондратенко Н.О. і Великих К.О. структурують джерела для проведення аналізу ефективності використання капіталу і виділяють такі групи джерел:

1) Фінансова звітність: «форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форма № 3 (З-н) «Звіт про рух грошових коштів», форма № 4 «Звіт про власний капітал», форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» [8].

2) Статистична звітність: «форма № 1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства», для сільськогосподарських підприємств: форма № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» та інші» [8].

3) Податкова звітність: «декларація про податок на прибуток підприємства» [8].

4) «Дані рахунків бухгалтерського обліку (44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», рахунки класів 7 «Доходи і результати діяльності», 8 «Витрати за елементами», 9 «Витрати діяльності»), первинні документи (розрахунки, довідки, накладні, рахунки тощо), облікові реєстри» [8].

5) Інші джерела: «бізнес-план підприємства, фінансовий план (розрахунковий баланс доходів і витрат), матеріали маркетингових досліджень, висновки аудиторських перевірок, результати попередніх аналітичних досліджень тощо» [8].

Вчені досліджують методику аналізу як капіталу підприємства загалом, так і його складових. Так, Марушко Н.С. в дисертаційному дослідженні до інформаційного забезпечення аналізу залученого капіталу відносить всю фактографічну інформацію і частково планову й довідкову.

Зокрема, науковець визначає такі напрямки використання планової інформації: в розрізі бізнес-плану (розділ «Фінансовий план»), фінансового плану, кошторису, а також оптимальних значень аналітичних коефіцієнтів і тенденцій їхньої зміни. Наведені дані є базою для порівняння в разі вивчення

ступеня виконання плану; у випадку оцінювання фактичних значень показників тощо» [10].

Щодо довідкової інформації із стандартів, довідників, каталогів і т.п., можна зазначити її другорядність та необов'язковість, тому аналітики її враховують при прийнятті управлінських рішень в міру необхідності.

Найбільшого значення за обсягом та змістовим наповненням в аналізі фінансового стану, на думку Марушко Н.С., має фактографічна інформація, яка «відображає фактичний стан підприємства щодо наявності та руху, що потрібно для ухвалення управлінських рішень. Головними джерелам фактографічної інформації є бухгалтерський облік» [10].

До таких джерел даних віднесемо дані первинного бухгалтерського обліку, результати інвентаризації, обстежень, тобто первинну інформацію, а також реєстри аналітичного й синтетичного бухгалтерського обліку та звітність, тобто вторинну інформацію, яка вже певним чином опрацьована і систематизована.

Як вірно зазначає Марушко Н.С., «класичним підходом до аналізу залученого капіталу підприємства вважають аналіз на підставі даних бухгалтерської та фінансової звітності. Проте бухгалтерська звітність – не єдине джерело інформації для проведення аналізу. У цьому разі необхідно брати до уваги той факт, що можливості аналізу фінансової звітності обмежені, оскільки його успіх залежить від достовірності й повноти аналізованої облікової інформації. Та оскільки серед інших бухгалтерські дані мають високий ступінь достовірності, то бухгалтерський баланс вважають основоположним джерелом для такого аналізу» [10].

У таблиці 1.3 представлено інформацію про склад залученого капіталу та відображення його в бухгалтерському балансі.

Тобто, відповідно до складових залученого капіталу можна проводити аналіз інтенсивності (оборотності) їх використання.

Аналогічно дослідник може зосередитись на аналізі інтенсивності (оборотності) використання основного, оборотного та власного капіталу загалом та його складових відповідно до їх економічного змісту зокрема.

Таблиця 1.3. – Інформація про склад залученого капіталу та відображення його в бухгалтерському балансі

Види позикового (залученого) капіталу	Відображення форм позикового (залученого) капіталу у пасиві балансу	
	Стаття балансу	Код рядка
Довгострокові та забезпечення (розділ 2 пасиву балансу)		
Залучений податковий капітал	Відстрочені податкові зобов'язання	1500
Залучений капітал у формі довгострокових банківських кредитів	Довгострокові кредити банків	1510
Залучений капітал у формі інших довгострокових фінансових позик	Інші довгострокові зобов'язання	1515
Залучений капітал у формі коштів цільового фінансування	Цільове фінансування	1525
Поточні зобов'язання та забезпечення (розділ 2 пасиву балансу)		
Залучений капітал у формі короткострокових банківських кредитів	Короткострокові кредити банків	1600
Залучений капітал у формі векселів	Векселі видані	1605
Залучений капітал у формі довгострокових позик, які підлягають погашенню у поточному періоді	Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610
Залучений капітал у формі поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615
Залучений капітал у формі поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1620
Залучений капітал у формі поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1625
Залучений капітал у формі поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1630
Залучений капітал у формі коштів, які ймовірно будуть в майбутньому визнані як доходи	Доходи майбутніх періодів	1665

Джерело: сформовано автором на основі [10].

Використавши дослідження Марушко Н.С., розширимо інформаційну базу, яку автор наводить для аналізу залученого капіталу, відповідно до тематики нашого дослідження стосовно аналізу капіталу загалом та його складових зокрема.

На рис. 1.2 схематично сформовано інформаційну базу аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства, в якій нами на підставі проведених досліджень виділено чотири основні блоки.

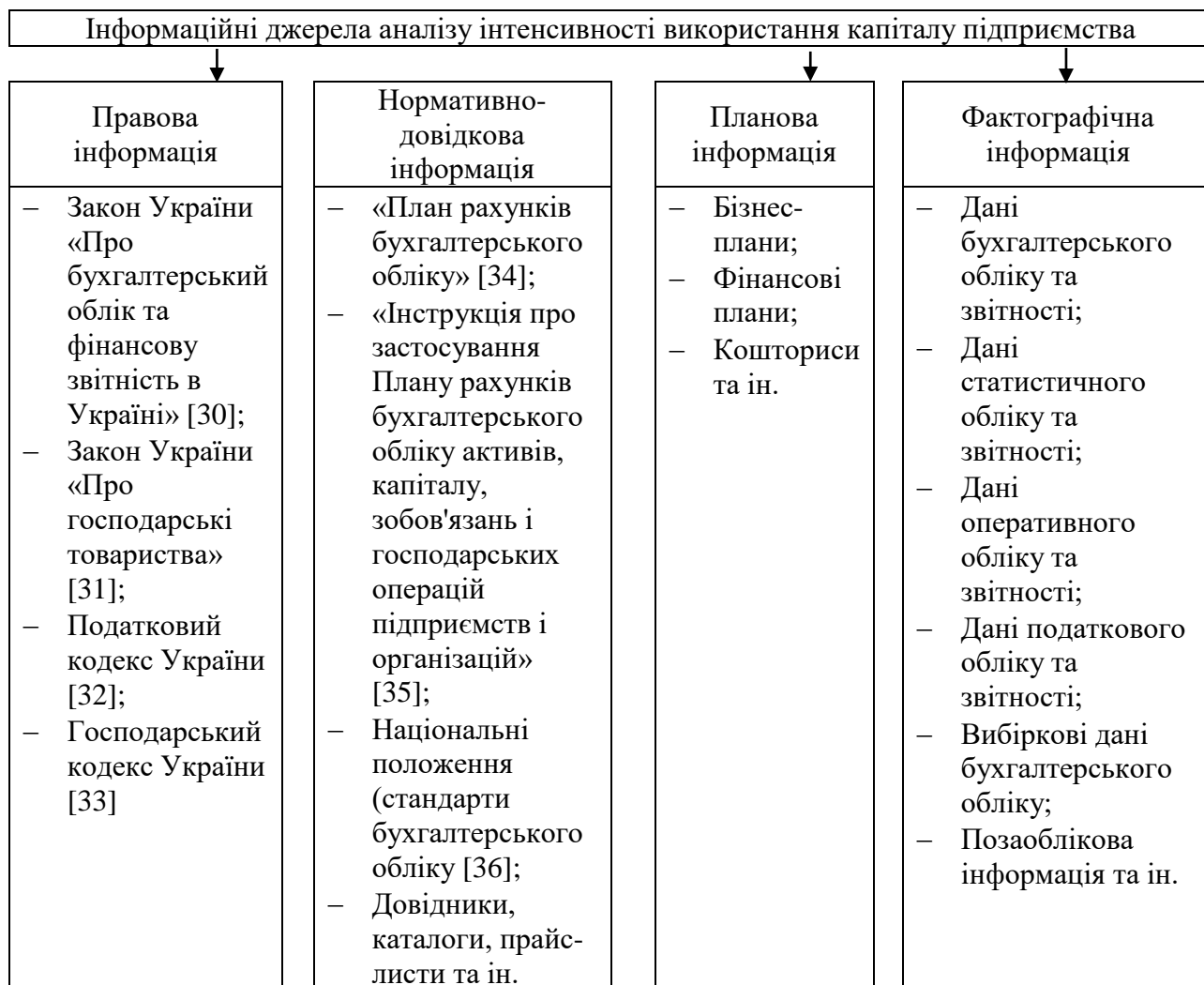

Рисунок 1.2 Інформаційна база аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства

Джерело: складено автором на основі [10] з використанням [30-36].

Як зазначає Мулик Т.О., «основними джерелами інформації для аналізу формування та розміщення капіталу підприємства фінансова звітність, а саме, Баланс та Звіт про фінансові результати. На підприємствах, що оформлюють загальну звітність, а не спрощену, ще й також можуть слугувати Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності, інші форми звітності, дані первинного та аналітичного обліку, що розшифровують та деталізують представлені дані у вище названих формах фінансової звітності» [6].

Як зазначено в попередньому параграфі, показники оборотності капіталу загалом і його складових зокрема визначаються за даними фінансової звітності

підприємства: форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Тобто, фінансова звітність є важливим джерелом для обраного напрямку аналізу.

Для визначення капіталовіддачі (фондовіддачі) основних засобів даних із цих форм звітності також достатньо, однак для більш поглибленого аналізу цього показника, наприклад, у розрізі активної і пасивної частини або окремих груп основних засобів може бути використана інформація із форми статистичної звітності «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію» (форма №11-ОЗ).

Аналогічно, для визначення показників оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості в розрізі її видів згідно балансу не потрібно долучати інші, крім названих вже, джерела. Однак для поглибленого аналізу заборгованості в розрізі термінів погашення чи окремих дебіторів можна використовувати інформацію із відповідних форм статистичної звітності і первинної та зведеної облікової документації.

Тобто, інформаційна база аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства залежить від мети і завдань аналізу.

Зосередимось на основних інформаційних джерелах, які будемо використовувати в нашому дослідженні.

Так, Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [20] визначають в якості вихідної інформації для аналізу оборотності оборотних активів показники фінансової звітності:

1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧДРП) – форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»: рядок 2000.

2. Середньорічна вартість оборотних активів ($OA_{\text{сер}}$) – форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»: рядок 1195:

а) за інформацією річного балансу підприємства – формула середнього арифметичного:

$$OA_{\text{сер}} = \frac{OA_{\text{поч}} + OA_{\text{кін}}}{2}, \quad (1.1)$$

де $OA_{\text{поч}}$ і $OA_{\text{кін}}$ – вартість оборотних активів відповідно на початок і кінець року;

б) за інформацією квартальних балансів – формула середнього хронологічного:

$$OA_{\text{сер}} = \frac{0,5 \cdot OA_{\text{поч}} + OA_{\text{I}} + OA_{\text{II}} + OA_{\text{III}} + 0,5 \cdot OA_{\text{кін}}}{4}, \quad (1.2)$$

де OA_{I} , OA_{II} , OA_{III} – вартість оборотних активів на кінець відповідно першого, другого і третього кварталів.

За аналогією розраховуються й інші показники інтенсивності використання (оборотності) капіталу загалом та його складових зокрема.

Узагальнимо викладене стосовно інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства. Загалом є достатньо широке коло джерел для того, щоб оцінити швидкість, з якою обертаються активи (капітал) підприємства. Однак дослідник зосереджує увагу на тих джерелах, які містять необхідну саме йому інформацію, відповідно до обраного напрямку та рівня деталізації аналітичних процедур.

Висновки до розділу 1

1. Систематизація наукових досліджень в обраному напрямку дослідження через опрацювання навчально-методичної літератури з фінансового аналізу, наукових статей і авторефератів дисертаційних досліджень дозволила визначити підходи до трактування сутності капіталу підприємства та його складових, а також інтерпретувати інтенсивність використання капіталу як його оборотність.

Таким чином, було визначено напрямок дослідження стосовно аналізу ділової активності підприємства в частині показників оборотності.

2. В напрямку формування методики аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства подано авторське формулювання мети аналізу (інформаційно-аналітичне забезпечення розробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства) та авторське визначення завдань аналізу (оцінка стану й потенціалу інтенсивності (оборотності) капіталу, а також розробка заходів щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства). Також з урахуванням частоти згадуваності у опрацьованих джерелах обґрунтовано перелік показників інтенсивності використання капіталу для подальшого дослідження.

3. Сформовано інформаційну базу аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства, в якій на підставі проведених досліджень виділено чотири основні блоки: правова інформація, нормативно-довідкова інформація, планова інформація та фактографічна інформація. Визначено, що інформаційні джерела для проведення аналізу дослідник підбирає відповідно до мети і завдань аналізу, однак основними джерелами інформації для аналізу інтенсивності (оборотності) використання капіталу підприємства є його фінансова звітність, зокрема Баланс та Звіт про фінансові результати.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Статистична оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств

Основна мета діяльності сільськогосподарських підприємств – виробництво сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарські підприємства не лише забезпечують населення продуктами харчування, а й забезпечують сировиною підприємства різних галузей промисловості.

Використаємо дані Державної служби статистики України для того, що дослідити в динаміці кількість сільськогосподарських підприємств, а також їх загальний капітал, тобто їх активи (пасиви), і його складові: необоротні активи, оборотні активи, власний і залучений капітал.

Наведемо у таблиці 2.1 аналіз динаміки кількості сільськогосподарських підприємств України з розподілом за розмірами за 2013-2022 роки.

Проаналізувавши дані таблиці, можемо зробити висновок про те, що у 2023 році проти 2013 року кількість сільськогосподарських підприємств України зменшилась на 9422 од. (18,0%) в основному через зменшення кількості малих підприємств (на 7770 од. або на 16,9%) і середніх підприємств (на 1677 од. або на 54,5%). В той же час спостерігаємо збільшення кількості великих підприємств за цей період на 25 од. (192,3%). Якщо порівняти показники 2023 року з попереднім 2022 роком, то загалом маємо подібну динаміку – зменшення кількості малих підприємств (на 8125 од. або на 17,5%) і середніх підприємств (на 566 од. або на 28,8%) при одночасному збільшенні кількості великих підприємств на 4 од. (11,8%).

Графічно динаміка кількості сільськогосподарських підприємств України з розподілом за розмірами за 2013-2023 роки подана на рис. 2.1.

Таблиця 2.1. – Аналіз динаміки кількості сільськогосподарських підприємств України з розподілом на великі, середні та малі підприємства за 2013-2023 роки

Рік	Кількість сільськогосподарських підприємств, од.			
	Всього	в т.ч.		
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства
2013	49060	13	3075	45972
2014	39951	15	2913	37023
2015	45923	26	2774	43123
2016	47826	27	2553	45246
2017	44180	28	2267	41885
2018	44897	29	2200	42668
2019	43359	20	2174	41165
2020	48311	18	2069	46224
2021	48653	23	1983	46647
2022	48325	34	1964	46327
2023	39638	38	1398	38202
2023 до 2022, +/-	-8687	4	-566	-8125
2023 до 2022, %	-18,0	11,8	-28,8	-17,5
2023 до 2013, +/-	-9422	25	-1677	-7770
2023 до 2013, %	-19,2	192,3	-54,5	-16,9

Джерело: розрахунки автора за даними [37].

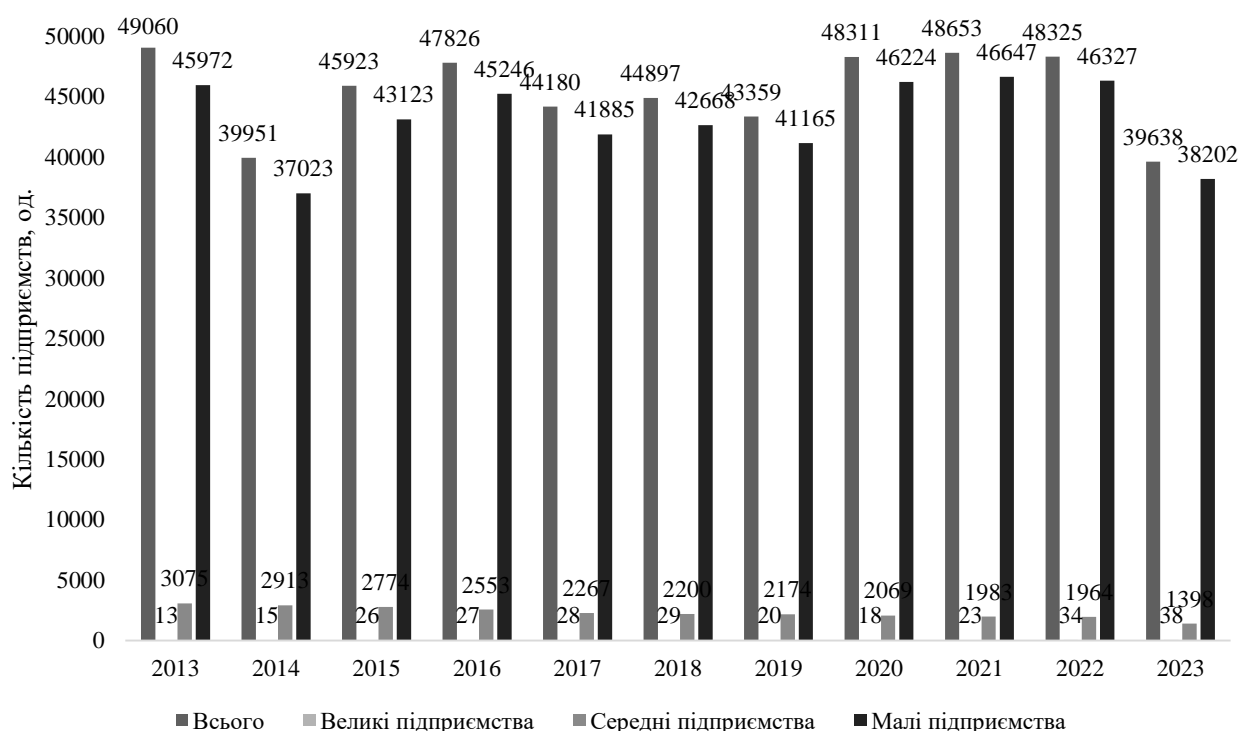

Рисунок 2.1 Динаміка кількості сільськогосподарських підприємств України з розподілом на великі, середні та малі підприємства за 2013-2023 роки, од.

Джерело: побудовано автором за даними [37].

Наведемо у таблиці 2.2 аналіз динаміки капіталу (активів, майна) сільськогосподарських підприємств України за 2013-2023 роки.

Таблиця 2.2. – Аналіз динаміки капіталу сільськогосподарських підприємств України за 2013-2023 роки

Рік	Сума капіталу, тис. грн.				
	Загальний капітал (вартість майна)	Актив		Пасив	
		необоротний капітал (необоротні активи)	оборотний капітал (оборотні активи)	власний капітал	залучений капітал
2013	308851117,3	115606336,1	193244781,2	154803376,9	153984146,2
2014	386165525,7	120669432,9	265496092,8	162116532,5	223966174,3
2015	679872442,6	168338436,2	511534006,4	272371110,8	407446825,2
2016	1530344115,2	215341015,9	1315003099	366009212,2	1164276731,2
2017	903648684,8	268872924,5	634775760,3	432840590,8	470758886,1
2018	973862527,8	324922987,7	648939540,1	479107775,4	494677500,1
2019	1020604471,5	384853539,4	635750932,1	519132326	501416961,6
2020	1120817614,6	414746050,4	706071564,2	608199290	512541441,3
2021	1332022806,3	461230635,8	870792170,5	791087998,2	540877654,2
2022	1428560950,6	459639678,0	968921272,6	805376090,7	623127224,4
2023	1513615786,5	496239414,6	1017376372	869684243	643889602,7
2023 до 2022, +/-	85054835,9	36599736,6	48455099,3	64308152,3	20762378,3
2023 до 2022, %	6,0	8,0	5,0	8,0	3,3
2023 до 2013, +/-	1204764669,2	380633078,5	824131590,7	714880866,1	489905456,5
2023 до 2013, %	390,1	329,2	426,5	461,8	318,2

Джерело: розрахунки автора за даними [38].

Проаналізувавши дані таблиці, можемо зробити висновок про те, що у 2023 році проти 2013 року загальний капітал, тобто вартість майна сільськогосподарських підприємств України збільшився на 1204764669,2 тис. грн. (у 4,90 рази) за рахунок збільшення вартості необоротних активів на 380633078,5 тис. грн. (у 4,29 рази) і оборотних активів на 824131590,7 тис. грн. (у 5,26 рази). При цьому відбулось збільшення власного капіталу сільськогосподарських підприємств України на 714880866,1 тис. грн. (у 5,62 рази) і залученого капіталу на 489905456,5 тис. грн. (у 4,18 рази).

Якщо порівняти показники 2023 року з попереднім 2022 роком, то спостерігаємо збільшення вартості майна сільськогосподарських підприємств

України на 85054835,9 тис. грн. (6,0%) за рахунок збільшення вартості оборотних активів на 48455099,3 тис. грн. (5,0%) і вартості необоротних активів на 36599736,6 тис. грн. (8,0%). В пасиві за цей період спостерігається зростання суми і власного капіталу (на 64308152,3 тис. грн. або на 8,0%), так і залученого капіталу (на 20762378,3 тис. грн. або на 3,3%).

Графічно динаміку капіталу сільськогосподарських підприємств України загалом та видами капіталу за 2013-2023 роки подана на рис. 2.2.

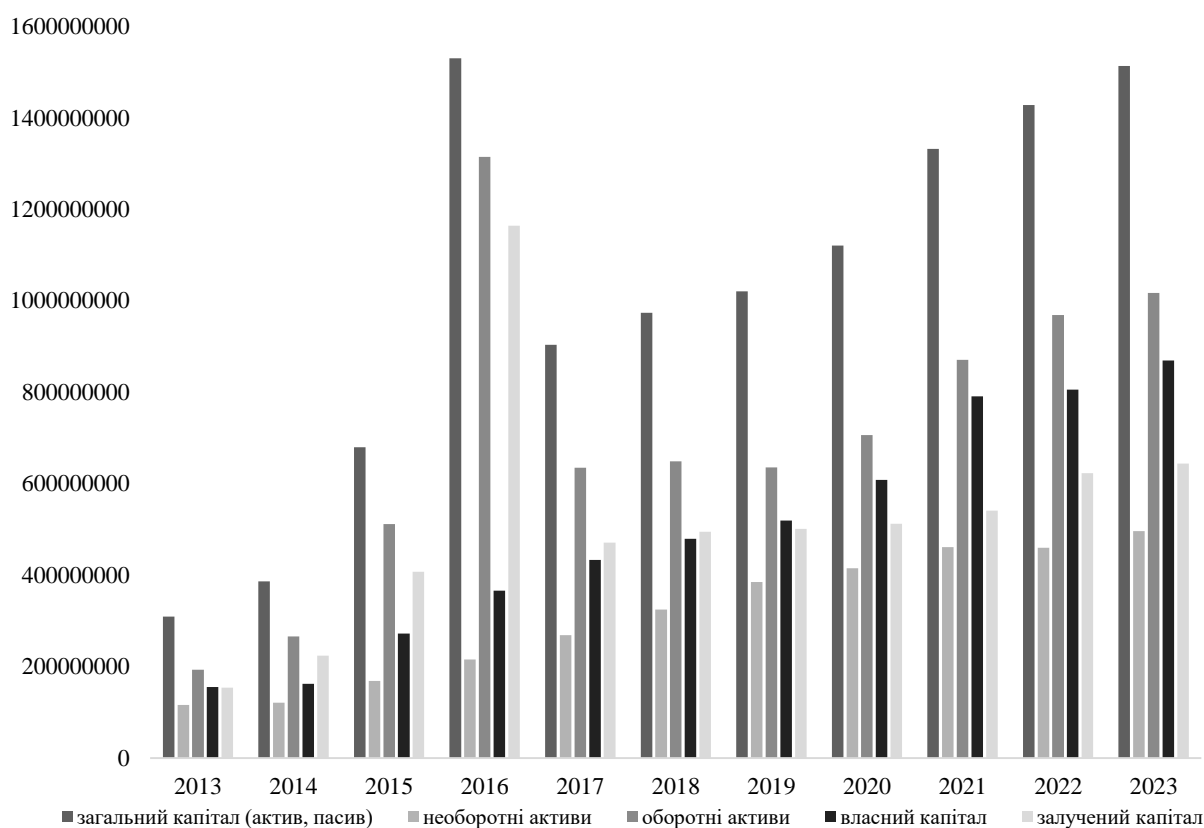

Рисунок 2.2 Динаміка капіталу сільськогосподарських підприємств України загалом та за видами капіталу за 2013-2023 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [38].

На рисунку видно, що загальний капітал сільськогосподарських підприємств України протягом періоду дослідження мав позитивну динаміку і збільшувався, за винятком 2017 році, коли він зменшився на 626695430,4 тис. грн. (41,0%). Причиною цього є зменшення в активі вартості оборотного капіталу (оборотних активів) на 680227339,0 тис. грн. (51,7%) і в пасиві залученого капіталу на 693517845,1 тис. грн. (59,6%).

Щодо необоротного капіталу (необоротних активів), то за період дослідження його сума зменшилась лише у 2022 році проти попереднього 2021 року на 1590957,8 тис. грн. (0,3%). Щодо оборотного капіталу (оборотних активів), то крім вже зазначеного зменшення у 2017 році, також спостерігаємо зменшення його суми у 2019 році на 13188608,0 тис. грн. (2,0%).

Власний капітал сільськогосподарських підприємств України протягом періоду дослідження мав позитивну динаміку і збільшувався із середнім темпом росту 21,5% в рік. Найменший темп росту зафіксовано у 2022 році (1,8%), а найбільший у 2015 році (68,0%).

Наведемо у таблиці 2.3 аналіз динаміки капіталу (активів, майна) сільськогосподарських підприємств Волинської області за 2013-2023 роки.

Таблиця 2.3. – Аналіз динаміки капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області за 2013-2023 роки

Рік	Сума капіталу, тис. грн.				
	Загальний капітал (вартість майна)	Актив		Пасив	
		необоротний капітал (необоротні активи)	оборотний капітал (оборотні активи)	власний капітал	залучений капітал
2013	3604829,1	1533815,3	2071013,8	1870281,8	1732286,2
2014	4397222,6	1853312,0	2543910,6	2127362,6	2269640,5
2015	6377201,6	2447503,0	3929698,6	3400738,7	2976071,8
2016	7688117,8	2623464,2	5064653,6	4314152,9	3373611,6
2017	9960710,3	3462168,3	6498542,0	5602627,9	4357543,9
2018	12276381,8	4522495,1	7753886,7	6747573,6	5527649,7
2019	13220627,3	5301320,2	7919307,1	7626776,7	5592778,3
2020	15927832,1	5764742,4	10163089,7	9279965,5	6646974,5
2021	19812737,3	7465104,2	12347633,1	12909276,9	6900073,0
2022	25254782,1	8349302,7	16905479,4	15180263,7	10016897,9
2023	27423068,1	8410170,0	19012898,1	16411556,6	11010175,2
2023 до 2022, +/-	2168286,0	60867,3	2107418,7	1231292,9	993277,3
2023 до 2022, %	8,6	0,7	12,5	8,1	9,9
2023 до 2013, +/-	23818239,0	6876354,7	16941884,3	14541274,8	9277889,0
2023 до 2013, %	660,7	448,3	818,0	777,5	535,6

Джерело: розрахунки автора за даними [39-49].

Проаналізувавши дані таблиці, можемо зробити висновок про те, що у 2023 році проти 2013 року загальний капітал, тобто вартість майна сільськогосподарських підприємств Волинської області збільшився на 23818239,0 тис. грн. (у 7,61 рази) за рахунок збільшення вартості необоротних активів на 6876354,7 тис. грн. (у 5,48 рази) і оборотних активів на 16941884,3 тис. грн. (у 9,18 рази).

При цьому протягом періоду дослідження відбулось збільшення власного капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області на 14541274,8 тис. грн. (8,77 рази) і залученого капіталу на 9277889,0 тис. грн. (у 6,36 рази).

Графічно динаміку капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області загалом та видами капіталу за 2013-2023 роки подана на рис. 2.3.

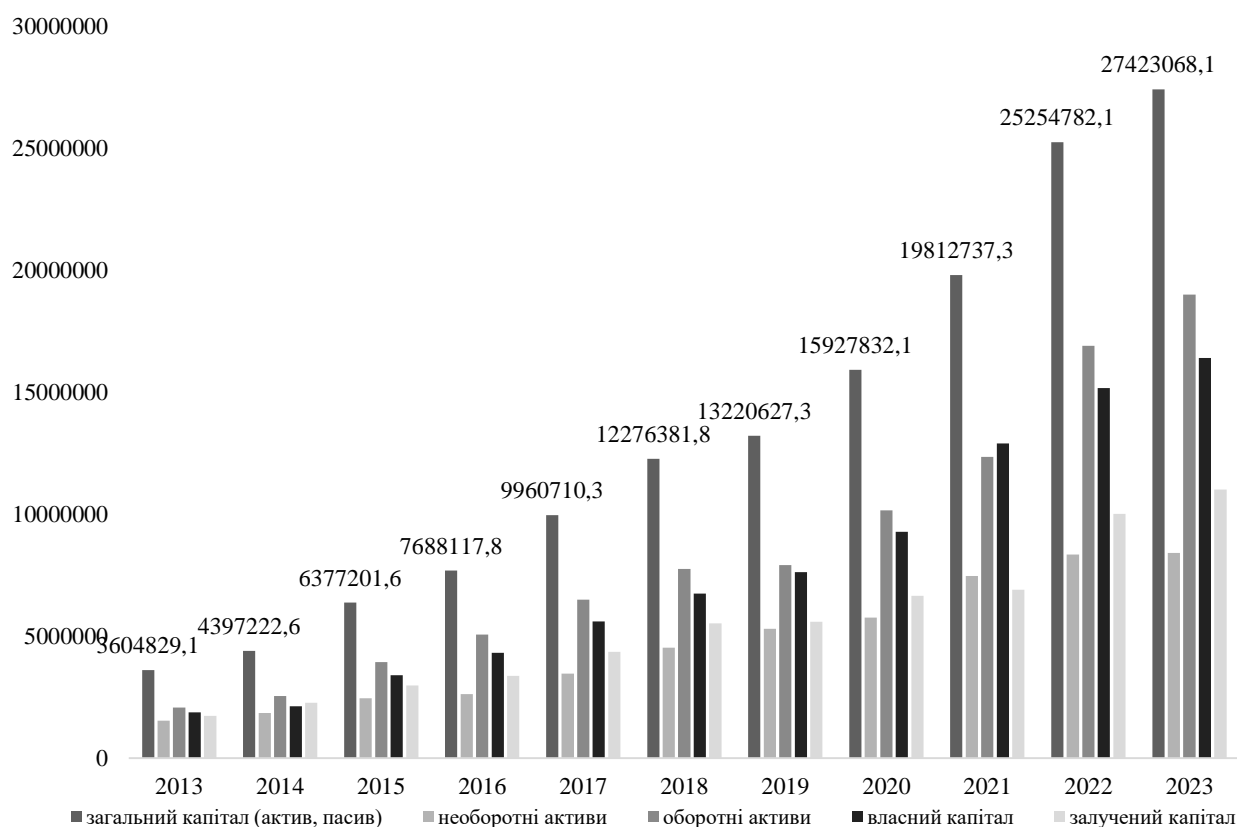

Рисунок 2.3 Динаміка капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області загалом та за видами капіталу за 2013-2023 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [39-49].

Якщо порівняти показники 2023 року з попереднім 2022 роком, то загалом маємо аналогічну динаміку – збільшення вартості майна сільськогосподарських підприємств Волинської області на 2168286,0 тис. грн. (8,6%) за рахунок збільшення вартості необоротних активів на 60867,3 тис. грн. (0,7%) і вартості оборотних активів на 2107418,7 тис. грн. (12,5%). В пасиві за цей період спостерігається зростання суми і власного капіталу (на 1231292,9 тис. грн. або на 8,1%), так і залученого капіталу (на 993277,3 тис. грн. або на 9,9%).

На рисунку видно, що капітал сільськогосподарських підприємств Волинської області протягом періоду дослідження мав позитивну динаміку і збільшувався як загалом, так в розрізі всіх розглянутих складових.

Загальний капітал сільськогосподарських підприємств Волинської області становить близько 1,3% у загальному капіталі сільськогосподарських підприємств України та коливається в діапазоні від 0,5% (2016 рік) до 1,8% (2022-2023 роки) (рис. 2.4).

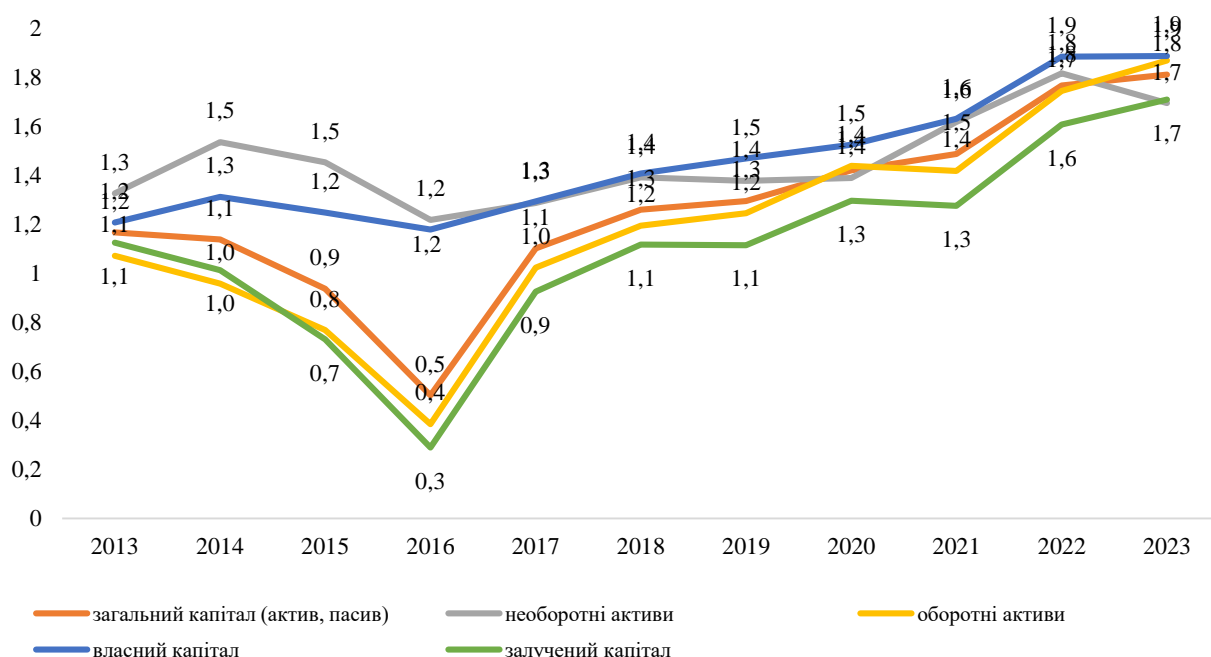

Рисунок 2.4 Динаміка питомої ваги капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у капіталі сільськогосподарських підприємств України загалом та за видами капіталу за 2013-2023 роки, %

України загалом та за видами капіталу за 2013-2023 роки, %

Джерело: побудовано автором за даними [38-49].

Що стосується необоротного капіталу, то його питома вага для сільськогосподарських підприємств Волинської області у необоротному капіталі сільськогосподарських підприємств України складає в середньому 1,5% і коливається в діапазоні від 1,2% (2016 рік) до 1,8% (2022 рік).

Питома вага оборотного капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у оборотному капіталі сільськогосподарських підприємств України складає в середньому 1,2% і коливається в діапазоні від 0,4% (2016 рік) до 1,9% (2023 рік).

Питома вага власного капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у власному капіталі сільськогосподарських підприємств України складає в середньому 1,5% і коливається в діапазоні від 1,2% (2013 і 2015-2016 роки) до 1,9% (2022-2023 роки).

Питома вага залученого капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у залученому капіталі сільськогосподарських підприємств України складає в середньому 1,1% і коливається в діапазоні від 0,3% (2016 рік) до 1,7% (2023 рік).

Таким чином, у 2022-2023 роках спостерігаються найбільші значення питомої ваги всіх розглянутих видів капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у відповідних видах капіталу сільськогосподарських підприємств України.

Це, зокрема, пояснюється тим, що дані за 2022-2023 роки наведено без урахування тимчасово окупованих територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Відзначимо також більш стрімкий ріст суми капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області порівняно із сільськогосподарськими підприємствами України протягом періоду дослідження.

2.2. Аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств

Оскільки інтенсивність використання капіталу, як було досліджено у першому розділі, інтерпретується як фінансова активність або оборотність капіталу, тому в цьому параграфі проведемо аналіз показників оборотності як загального капіталу сільськогосподарських підприємств, так і його частин.

Для дослідження використаємо дані Державної служби статистики України – для сільськогосподарських підприємств України, дані Волинського обласного управління статистики – для сільськогосподарських підприємств Волинської області, а також дані фінансової звітності одного з сільськогосподарських підприємств Волинської області ТОВ «Волинь Нова» (с. Мирне, Луцький район).

Вихідні дані для аналізу показників оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Вихідні дані для аналізу показників оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки

Показник	Значення показника, тис. грн.								
	Сільськогосподарські підприємства України			Сільськогосподарські підприємства Волинської області			ТОВ «Волинь Нова»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	891088502,5	651988677,8	750239069,1	15476853,5	16301586,6	15786140,9	304968,0	379153,0	1227553,0
Капітал загальний (актив)	1226420210,5	1380291878,5	1471088368,6	17870284,7	22533759,7	26338925,1	386414,5	425201,5	1613172,5
Необоротний капітал	437988343,1	460435156,9	477939546,3	6614923,3	7907203,5	8379736,4	71079,5	61383,5	313439,5
Оборотний капітал	788431867,4	919856721,6	993148822,3	11255361,4	14626556,3	17959188,8	315172,5	363818,0	1299733,0
Власний капітал	699643644,1	798232044,5	837530166,9	11094621,2	14044770,3	15795910,2	308145,0	331291,0	1040859,5
Залучений капітал	526709547,8	582002439,3	633508413,6	6773523,8	8458485,5	10513536,6	78007,5	93910,5	572313,0

Джерело: розрахунки автора за даними [38-41; 50-53] і фінансової звітності підприємства.

Зауважимо, що у таблиці наведено середньорічні суми капіталу як загального, так і його складових.

Подамо у таблиці 2.5 аналіз динаміки коефіцієнтів оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області за 2013-2022 роки.

Таблиця 2.5. – Аналіз коефіцієнтів оборотності капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки

Показник	Значення показника, рази (обороти)								
	Сільськогосподарські підприємства України			Сільськогосподарські підприємства Волинської області			ТОВ «Волинь Нова»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Коефіцієнт оборотності загального капіталу (актив)	0,73	0,47	0,51	0,87	0,72	0,60	0,79	0,89	0,76
Коефіцієнт оборотності необоротного капіталу	2,03	1,42	1,57	2,34	2,06	1,88	4,29	6,18	3,92
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	1,13	0,71	0,76	1,38	1,11	0,88	0,97	1,04	0,94
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,27	0,82	0,90	1,39	1,16	1,00	0,99	1,14	1,18
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу	1,69	1,12	1,18	2,28	1,93	1,50	3,91	4,04	2,14

Джерело: розрахунки автора за даними [38-53] і фінансової звітності підприємства.

Проаналізувавши дані таблиці, можемо зробити висновок про те, що коефіцієнт оборотності загального капіталу ТОВ «Волинь Нова» має більше значення порівняно із відповідним показником для сільськогосподарських підприємств України, і сільськогосподарських підприємств Волинської області (за винятком 2021 року). Причому у 2022 році значення коефіцієнта оборотності загального капіталу підприємства є найвищим з-поміж розрахованих (рис. 2.5).

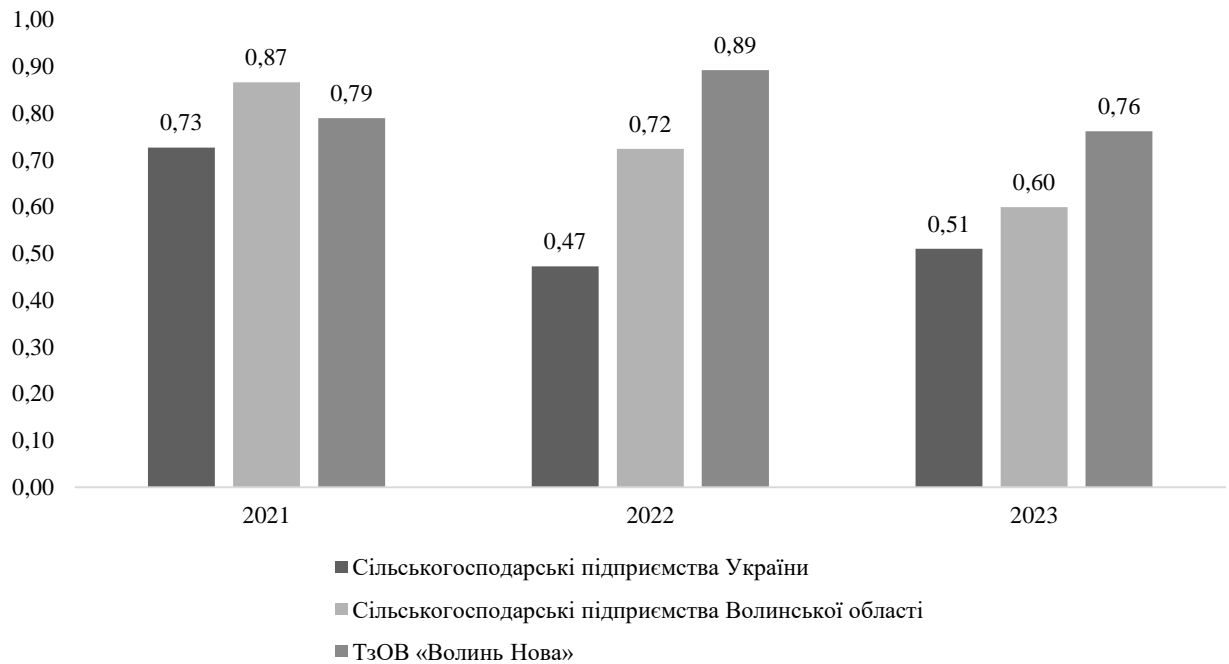

Рисунок 2.5 Динаміка коефіцієнта оборотності загального капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки, рази (обороты)

Джерело: побудовано автором за даними таблиці 2.5.

Однак надалі спостерігається негативна динаміка щодо зменшення коефіцієнта оборотності загального капіталу ТОВ «Волинь Нова» з 0,89 у 2022 році до 0,76 у 2023 році.

ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році має кращі значення коефіцієнтів оборотності необоротного капіталу і залученого капіталу порівняно із сільськогосподарськими підприємствами України і Волинської області зокрема. Так, в той час як необоротний капітал сільськогосподарських підприємств України робить 2,03 обороти протягом року, а необоротний капітал сільськогосподарських підприємств Волинської області робить 2,34 обороти протягом року, то відповідний показник для ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році становить 4,29. Тобто, на кожну гривню необоротного капіталу підприємства припадає 4,29 грн. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). У 2022 році кожна гривня необоротного капіталу протягом року покривається чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) 1,42 рази для сільськогосподарських підприємств України, 2,06 рази для

сільськогосподарських підприємств Волинської області і 6,18 разів для ТОВ «Волинь Нова». Тобто, в той час як швидкість обороту необоротного капіталу сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році проти 2021 року зменшується, на ТОВ «Волинь Нова» навпаки спостерігається прискорення оборотності необоротного капіталу підприємства. Однак у 2023 році знову відбулось сповільнення оборотності необоротного капіталу, по що свідчить зменшення коефіцієнта його оборотності з 6,18 у 2022 році до 3,92 у 2023 році.

Аналогічна ситуація із коефіцієнтом оборотності залученого капіталу. У 2021 році на кожну гривню залученого капіталу припадає чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) 3,91 грн. на ТОВ «Волинь Нова», 1,69 грн. на сільськогосподарських підприємствах України і 2,28 грн. на сільськогосподарських підприємствах Волинської області. У 2022 році кожна гривня залученого капіталу протягом року покривається чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) 1,12 рази для сільськогосподарських підприємств України, 1,93 рази для сільськогосподарських підприємств Волинської області і 4,04 разів для ТОВ «Волинь Нова». Тобто, в той час як швидкість обороту залученого капіталу сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році проти 2021 року зменшується, на ТОВ «Волинь Нова» навпаки спостерігається прискорення оборотності залученого капіталу підприємства. Однак у 2023 році знову відбулось сповільнення оборотності залученого капіталу, по що свідчить зменшення коефіцієнта його оборотності з 4,04 у 2022 році до 2,14 у 2023 році.

Щодо власного капіталу, то його оборотність у 2021-2022 роках на ТОВ «Волинь Нова» є нижчою порівняно із показниками для сільськогосподарських підприємств України і Волинської області зокрема. Так, в той час як власний капітал сільськогосподарських підприємств України робить 1,27 обороти протягом року, а власний капітал сільськогосподарських підприємств Волинської області робить 1,39 обороти протягом року, то відповідний показник для ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році становить лиш 0,99.

Тобто, на кожну гривню власного капіталу підприємства припадає 99 коп. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). У 2022 році кожна гривня власного капіталу протягом року покривається чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) 0,82 рази для сільськогосподарських підприємств України, 1,16 рази для сільськогосподарських підприємств Волинської області і 1,14 разів для ТОВ «Волинь Нова». Протягом періоду дослідження швидкість обороту власного капіталу підприємства збільшується, про що свідчить збільшення коефіцієнта оборотності від 0,99 у 2021 році до 1,14 у 2022 році і до 1,18 у 2023 році.

Наведемо у таблиці 2.6 аналіз динаміки періодів обороту капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області за 2013-2023 роки.

Таблиця 2.6. – Аналіз періодів обороту капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки

Показник	Значення показника, дні								
	Сільськогосподарські підприємства України			Сільськогосподарські підприємства Волинської області			ТОВ «Волинь Нова»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Період обороту загального капіталу (актив)	495	762	706	416	498	601	456	404	473
Період обороту і необоротного капіталу	177	254	229	154	175	191	84	58	92
Період обороту оборотного капіталу	319	508	477	262	323	410	372	345	381
Період обороту власного капіталу	283	441	402	258	310	360	364	315	305
Період обороту залученого капіталу	213	321	304	158	187	240	92	89	168

Джерело: розрахунки автора за даними [38-53] і фінансової звітності підприємства.

Проаналізувавши дані таблиці, можемо зробити висновок про те, що період обороту загального капіталу ТОВ «Волинь Нова» має менше значення порівняно із відповідним показником для сільськогосподарських підприємств України, і водночас дещо більше значення порівняно із відповідним показником для сільськогосподарських підприємств Волинської області. Причому у 2022 році значення періоду обороту загального капіталу підприємства є найнижчим з-поміж розрахованих (рис. 2.6).

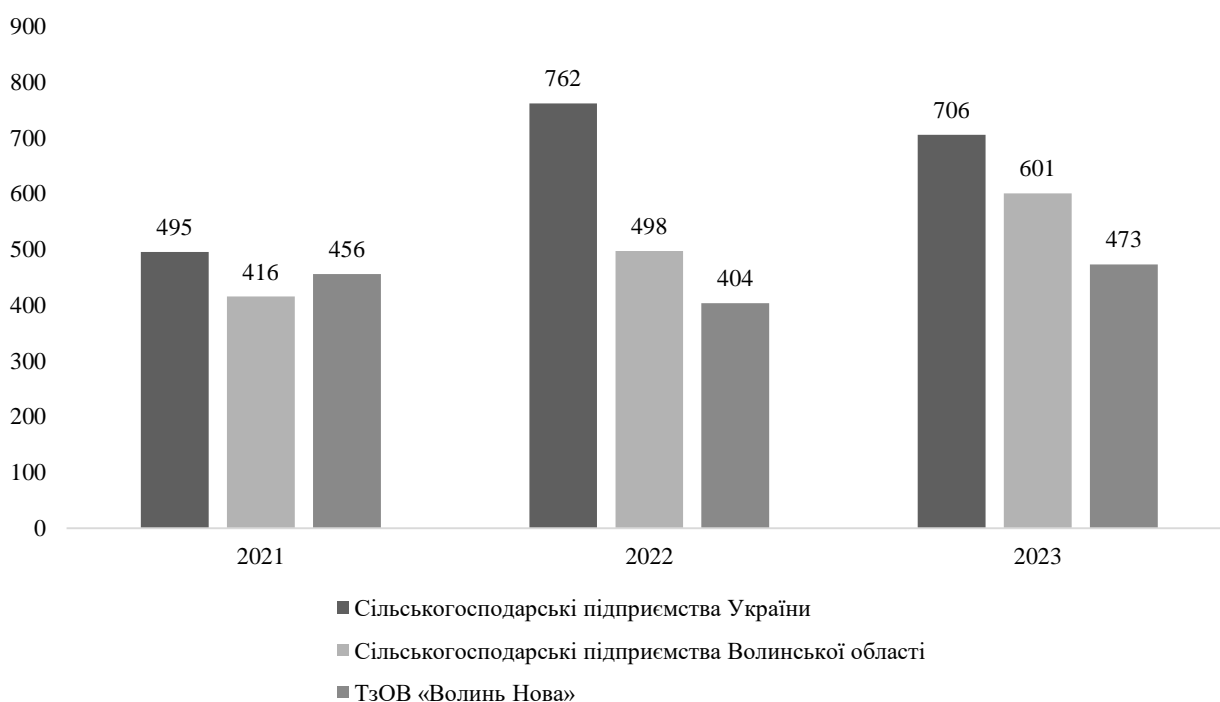

Рисунок 2.6 Динаміка періодів обороту загального капіталу сільськогосподарських підприємств за 2021-2023 роки, дні

Джерело: побудовано автором за даними таблиці 2.6.

Однак надалі спостерігається негативна динаміка щодо збільшення періоду обороту загального капіталу ТОВ «Волинь Нова» з 404 днів у 2022 році до 473 днів у 2023 році.

ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році має кращі значення періодів обороту необоротного капіталу і залученого капіталу порівняно із сільськогосподарськими підприємствами України і Волинської області зокрема. Так, в той час як необоротний капітал сільськогосподарських підприємств України робить один оборот за 177 днів, а необоротний капітал

сільськогосподарських підприємств Волинської області робить один оборот за 154 дні, то відповідний показник для ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році становить 84 дні. Зазначимо, що швидкість обороту необоротного капіталу сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році проти 2021 року зменшується, на ТОВ «Волинь Нова» навпаки спостерігається прискорення оборотності необоротного капіталу підприємства. Однак у 2023 році знову відбулось сповільнення оборотності необоротного капіталу, про що свідчить збільшення періоду його обороту з 58 днів у 2022 році до 92 днів у 2023 році.

Аналогічна ситуація із періодом обороту залученого капіталу. У 2021 році на залучений капітал ТОВ «Волинь Нова» здійснював один оборот у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 92 дні, на сільськогосподарських підприємствах України за 213 днів і на сільськогосподарських підприємствах Волинської області за 158 днів. У 2022 році період обороту залученого капіталу складав 321 день для сільськогосподарських підприємств України, 187 днів для сільськогосподарських підприємств Волинської області і 89 днів для ТОВ «Волинь Нова». Тобто, в той час як швидкість обороту залученого капіталу сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році проти 2021 року зменшується, на ТОВ «Волинь Нова» навпаки спостерігається прискорення оборотності залученого капіталу підприємства. Однак у 2023 році знову відбулось сповільнення оборотності залученого капіталу, про що свідчить збільшення періоду його обороту з 89 днів у 2022 році до 168 днів у 2023 році.

Щодо власного капіталу, то його оборотність у 2021-2022 роках на ТОВ «Волинь Нова» є нижчою порівняно із показниками для сільськогосподарських підприємств України і Волинської області зокрема. Так, в той час як власний капітал сільськогосподарських підприємств України робить один оборот за 283 дні, а власний капітал сільськогосподарських підприємств Волинської області робить один оборот за 258 днів, то відповідний показник для ТОВ «Волинь Нова» у 2021 році є значно більшим і становить 364 дні. У 2022

році власний капітал робить один оборот у чистому доході від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 441 день для сільськогосподарських підприємств України, 310 днів для сільськогосподарських підприємств Волинської області і 315 днів для ТОВ «Волинь Нова». Протягом періоду дослідження швидкість обороту власного капіталу підприємства збільшується, про що свідчить зменшення періоду його обороту від 364 днів у 2021 році до 315 днів у 2022 році і до 305 днів у 2023 році.

2.3. Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу як джерело інформації для прийняття рішень щодо оптимізації структури капіталу сільськогосподарських підприємств

Під інтенсивністю використання капіталу, як уже зазначалось, розуміють його оборотність. Важливим показником оборотності капіталу є коефіцієнт оборотності, який визначається відношенням чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної суми капіталу:

$$KO_K = \frac{ЧДРП}{K_c}, \quad (2.1)$$

де KO_K – коефіцієнт оборотності капіталу;

$ЧДРП$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

K_c – середньорічна сума капіталу.

Проведемо факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за двофакторною моделлю, яка дає змогу оцінити вплив зміни інтенсивності використання власного капіталу підприємства і питомої ваги власного капіталу у його загальній сумі на інтенсивність використання капіталу підприємства.

Щоб отримати двофакторну модель, модифікуємо формулу (2.1), домноживши одночасно і чисельник, і знаменник дробу на середньорічну суму власного капіталу:

$$KO_K = \frac{ЧДРП \cdot ВК_c}{K_c \cdot ВК_c} = \frac{ЧП}{ЧДРП} \cdot \frac{ВК_c}{K_c} = KO_{BK} \cdot ПВ_{BK}, \quad (2.2)$$

де KO_K – коефіцієнт оборотності капіталу;

$ЧДРП$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

K_c – середньорічна сума капіталу;

$ВК_c$ – середньорічна сума власного капіталу;

KO_{BK} – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

$ПВ_{BK}$ – питома вага власного капіталу.

Модель, яку ми будемо використовувати для проведення факторного аналізу і яка подана формулою (2.2), мультиплікативна, тому вплив кожного із факторів моделі прямий. Тобто, збільшення значення фактора веде до збільшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства, і навпаки, зменшення значення фактора призводить до зменшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства.

Проведемо аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7. – Аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки

Показник	Од. вим.	Значення показника			Відхилення			
					2022/2021		2023/2022	
		2021	2022	2023	Абс., +/-	Відн., %	Абс., +/-	Відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	304968	379153	1227553	74185	24,33	848400	223,76
Середньорічна сума капіталу	тис. грн.	386414,5	425201,5	1613173	38787	10,04	1187971	279,39
Коефіцієнт оборотності капіталу	рази (обороту)	0,79	0,89	0,76	0,10	12,98	-0,13	-14,66

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності підприємства.

За даними таблиці, порівняно з попереднім роком у 2022 році в розрахунку на кожен гривню середньорічної суми капіталу ТОВ «Волинь Нова» припадає на 10 коп. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) більше (що становить 12,98%). Однак у 2023 році в розрахунку на кожен гривню середньорічної суми капіталу підприємства припадає на 13 коп. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) менше (що становить 14,66%).

Отже, можемо зробити наступні висновки. Прискорення оборотності капіталу підприємства у 2022 році відбулось через те, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «Волинь Нова» зростав більшими темпами (24,33%) порівняно із капіталом (10,04%).

І навпаки, у 2023 році проти 2022 року сповільнення оборотності капіталу підприємства відбулось через те, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «Волинь Нова» зростав повільнішими темпами (223,76%) порівняно із капіталом (279,39%).

Наступним кроком є детальний аналіз впливу визначених факторів на коефіцієнт оборотності капіталу підприємства.

Вихідні дані для проведення факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки подано в таблиці 2.18.

Таблиця 2.8. – Вихідні дані для факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки

Показник	Од. вим.	Значення показника			Відхилення, +/-	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Тис.грн.	304968	379153	1227553	74185	848400
Капітал (середньорічна сума)	Тис.грн.	386414,5	425201,5	1613172,5	38787,0	1187971,0
Власний капітал (середньорічна сума)	Тис.грн.	308145,0	331291,0	1040859,5	23146,0	709568,5
1 фактор Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Рази	0,99	1,14	1,18	0,15	0,04
2 фактор Частка власного капіталу	-	0,80	0,78	0,65	-0,02	-0,13
Коефіцієнт оборотності капіталу	Рази	0,79	0,89	0,76	0,10	-0,13

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності підприємства.

У таблиці 2.9 наведено результати факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2022 роки.

Таблиця 2.9. – Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу
ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2022 роки

Фактор	Номер підстановки і назва факторів	Фактор		Коефіцієнт оборотності капіталу	Вплив фактора
		1	2		
		Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Частка власного капіталу		
	Нульова підстановка	0,99	0,80	0,79	-
1	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,14	0,80	0,91	0,12
2	Частка власного капіталу	1,14	0,78	0,89	-0,02
Всього					0,10

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності підприємства.

Загальне збільшення коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» у 2022 році складає 0,10, причому фактори вплинули так:

– збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу на 0,15 (або на 15,6%) привело до збільшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства на 0,12;

– зменшення частки власного капіталу у його загальній сумі на 0,02 (або на 2,3%) призвело до зменшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства на 0,02.

Перевіримо баланс відхилень: $0,12 + (-0,02) = 0,10$.

У таблиці 2.10 наведено результати факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2022-2023 роки.

Загальне зменшення коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» у 2023 році складає 0,13, причому фактори вплинули так:

– збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу на 0,04 (або на 3,0%) привело до збільшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства на 0,03;

– зменшення частки власного капіталу у його загальній сумі на 0,13 (або на 17,2%) призвело до зменшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства на 0,16.

Таблиця 2.10. – Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу
ТОВ «Волинь Нова» за 2022-2023 роки

Фактор	Номер підстановки і назва факторів	Фактор		Коефіцієнт оборотності капіталу	Вплив фактора
		1	2		
		Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Частка власного капіталу		
	Нульова підстановка	1,14	0,78	0,89	-
1	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,18	0,78	0,92	0,03
2	Частка власного капіталу	1,18	0,65	0,76	-0,16
Всього					-0,13

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності підприємства.

Перевіримо баланс відхилень: $0,03 + (-0,16) = -0,13$.

Таким чином, факторний аналіз коефіцієнта оборотності власного капіталу ТОВ «Волинь Нова» показав такий вплив на показник протягом періоду дослідження

- позитивний вплив першого фактора, а саме коефіцієнта оборотності власного капіталу підприємства;
- негативний вплив другого фактора, а саме частки власного капіталу підприємства у загальній сумі капіталу.

Висновки до розділу 2

1. Здійснена оцінка діяльності сільськогосподарських підприємств на основі статистичних даних за 2013-2023 роки, зокрема проведено аналіз динаміки кількості сільськогосподарських підприємств України з розподілом на великі, середні та малі підприємства, аналіз динаміки капіталу сільськогосподарських підприємств України і Волинської області, аналіз динаміки питомої ваги капіталу сільськогосподарських підприємств Волинської області у капіталі сільськогосподарських підприємств України загалом та за видами капіталу за 2013-2023 роки. Встановлено, що у 2023 році порівняно з

попереднім роком і порівняно з базовим 2013 роком кількість сільськогосподарських підприємств зменшилась, водночас зросла сума капіталу загалом і за всіма видами капіталу зокрема.

2. Досліджено в динаміці показники інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств України, Волинської області і ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки. Аналіз показав сповільнення оборотності капіталу і його складових для сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році. В той же час для ТОВ «Волинь Нова», навпаки, у 2022 році інтенсивність використання капіталу підвищується за всіма складовими капіталу. Однак у 2023 році відбувається сповільнення оборотності капіталу підприємства загалом і його частин зокрема, за винятком власного капіталу.

3. Факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» показав, що протягом періоду дослідження на показник має позитивний вплив коефіцієнт оборотності власного капіталу і негативний вплив – частка власного капіталу у загальному підсумку капіталу підприємства.

Основні положення розділу викладено автором у працях [44-46].

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств дає можливість дослідити в динаміці показники ділової активності, які за своїм економічним змістом характеризують швидкість оборотності капіталу загалом та його складових зокрема.

Крім того, результати такого аналізу можуть бути використані для прийняття управлінських рішень щодо планування та прогнозування показників інтенсивності використання капіталу та відповідного коригування їх значень.

Прогнозування можна здійснювати за різними методиками, але в нашому дослідженні використаємо можливість програми електронних таблиць Microsoft Excel і, зокрема, функцію FORECAST, яка дозволяє обчислити майбутнє значення за наявними статистичними даними і побудувати лист прогнозу.

Опишемо проведене нами прогнозування таких показників інтенсивності капіталу підприємства, як коефіцієнт оборотності капіталу (активів) і період обороту капіталу (активів) за даними фінансової звітності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова». Отже, на першому етапі було сформовано масив вихідних даних фінансової звітності підприємства за 2018-2023 роки, які необхідні для подальших розрахунків (таблиця 3.1).

На основі вихідних даних на наступному етапі було проведено розрахунок показників інтенсивності використання капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» і проведено оцінку їх динаміки протягом періоду дослідження (рис. 3.1).

Як можна побачити на рисунку, коефіцієнт оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» не має стійкої динаміки.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для прогнозування показників інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2018-2023 роки

Рік	Показники фінансової звітності, тис. грн.			
	Підсумок балансу на початок періоду	Підсумок балансу на кінець періоду	Середньорічна вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
2016	239030	326378	282704	181114
2017	326378	326440	326409	206477
2018	326440	403030	364735	280248
2019	403030	395107	399068,5	296301
2020	395107	378447	386777	260017
2021	378447	394382	386414,5	304968
2022	394382	456021	425201,5	379163
2023	456021	2770324	1613172,5	1227553

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

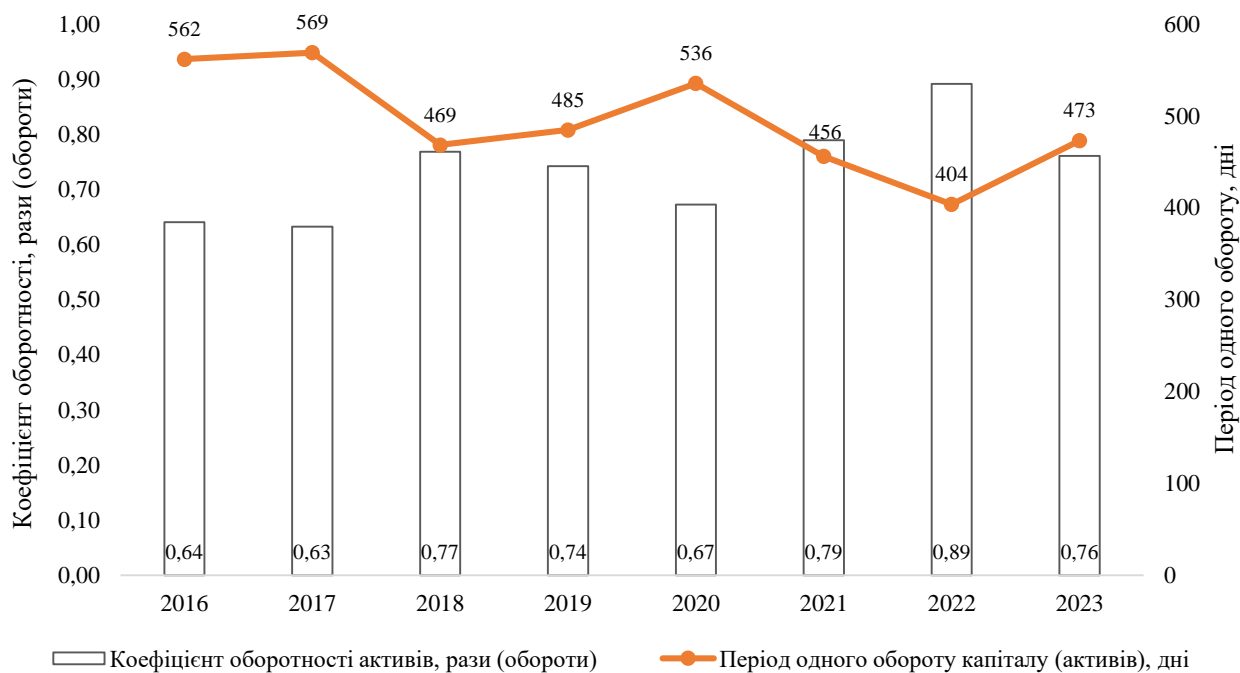

Рисунок 3.1 Динаміка показників інтенсивності використання капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» за 2016-2023 роки

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків.

Зафіксовано такі періоди зростання показника: 2018 рік і 2021-2022 роки. Відповідно, у 2017, 2019-2020 і 2023 році спостерігається зменшення коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» і це свідчить про

сповільнення оборотності та зменшення рівня інтенсивності використання капіталу підприємства.

Відповідно, оскільки коефіцієнт оборотності і період обороту мають протилежну динаміку, період обороту капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» зменшується у 2018 і 2021-2022 роках, а також збільшується у 2017, 2019-2020 і 2023 роках. Оцінка динаміки показника така ж, як і попереднього, оскільки вони характеризують різні сторони одного й того ж процесу – інтенсивності використання капіталу підприємства.

На наступному етапі було задано часовий період упередження в прогнозуванні – наступні три роки (2024-2026 роки), оскільки з урахуванням високого рівня невизначеності ситуації в країні загалом та в економіці зокрема немає доцільності брати більш широкі часові рамки.

Наступний етап передбачає застосування аналітичних можливостей табличного редактора Microsoft Excel для побудови прогнозу шляхом формування «листа прогнозу» для коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» (рис. 3.2-3.3) і для коефіцієнта оборотності капіталу (активів) підприємства (рис. 3.4-3.5) для визначеного періоду упередження.

	A	B	C	D	E	F
1	Часова шкала	Значення	Прогноз	Прив'язка низької ймовірності	Прив'язка високої ймовірності	
2		2018	0,64			
3		2019	0,63			
4		2020	0,77			
5		2021	0,79			
6		2022	0,89			
7		2023	0,76	0,76	0,76	0,76
8		2024		0,91	0,82	1,01
9		2025		0,87	0,75	0,99
10		2026		1,00	0,86	1,14
11						
12						
13						
14						
15						

Рисунок 3.2 «Лист прогнозу» для коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків.

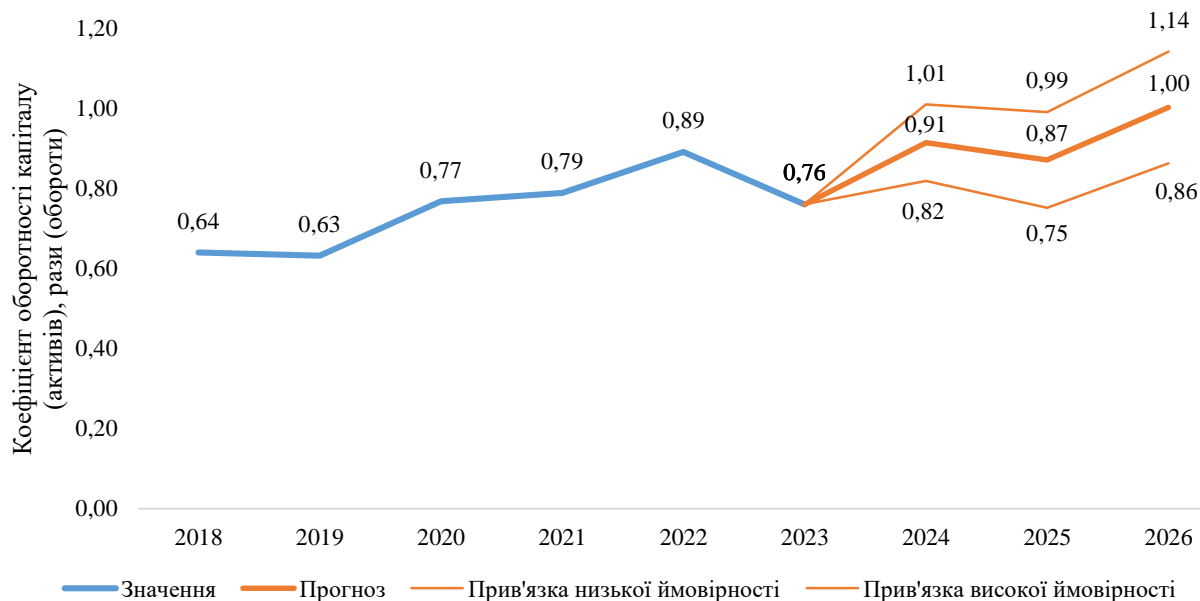

Рисунок 3.3 Візуалізація «Листа прогнозу» для коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків.

За даними рис. 3.2 і 3.3, загалом динаміка прогнозованих значень коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки позитивна, однак у 2025 році спостерігається незначне зменшення показника.

Так, у 2024 році коефіцієнт оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» прогнозується на рівні 0,91 і це на 0,15 перевищує реальне значення у 2023 році. Однак слід враховувати ймовірнісний характер прогнозування і передбачити, що значення коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» потрапить у проміжок значень від 0,82 до 1,01. Це однак свідчить про позитивну прогнозовану динаміку показника у 2024 році.

Що стосується наступного прогнозного 2025 року, то тут спостерігаємо згідно побудованого «Листа прогнозу» певне зменшення коефіцієнта

оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» до рівня 0,87, що менше на 0,04 порівняно із прогнозованим значенням показника у 2024 році.

З урахуванням ймовірного характеру прогнозування зазначимо, що значення коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» у 2025 році потрапляє у проміжок значень від 0,75 до 0,99. Це також свідчить про негативну прогнозовану динаміку показника у 2025 році порівняно із 2024 роком.

Відповідно, у завершальному прогнозному 2026 році згідно побудованого «Листа прогнозу» зафіксовано певне збільшення коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» до рівня 1,00, що більше на 0,13 порівняно із прогнозованим значенням показника у 2025 році.

Довірчий проміжок значень коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» у 2026 році має нижню межу 0,86 і верхню межу 1,14. Це також свідчить про позитивну прогнозовану динаміку показника у 2026 році порівняно із 2025 роком.

Таку нестійку динаміку показника пояснимо тим, що протягом періоду дослідження (2018-2023 роки) зміна коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» спостерігалась як у бік його збільшення, так і у бік його зменшення. Таку циклічність і було враховано при побудові «Листа прогнозу».

Розглянемо «Лист прогнозу» для періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки, поданий на рис. 3.4 і візуалізований на рис. 3.5.

За даними рис. 3.4 і 3.5, загалом динаміка прогнозованих значень періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки позитивна, однак у 2025 році спостерігається незначне збільшення показника.

Так, у 2024 році період обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» прогнозується на рівні 371 днів і це на 102 дні менше ніж реальне значення у 2023 році.

	A	B	C	D	E
1	Часова шкала	Значення	Прогноз	Прив'язка низької ймовірності	Прив'язка високої ймовірності
2		2018	562		
3		2019	569		
4		2020	469		
5		2021	456		
6		2022	404		
7		2023	473	473	473
8		2024		371	310
9		2025		403	326
10		2026		312	222
11					
12					
13					
14					

Рисунок 3.4 Листа прогнозу для періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків.

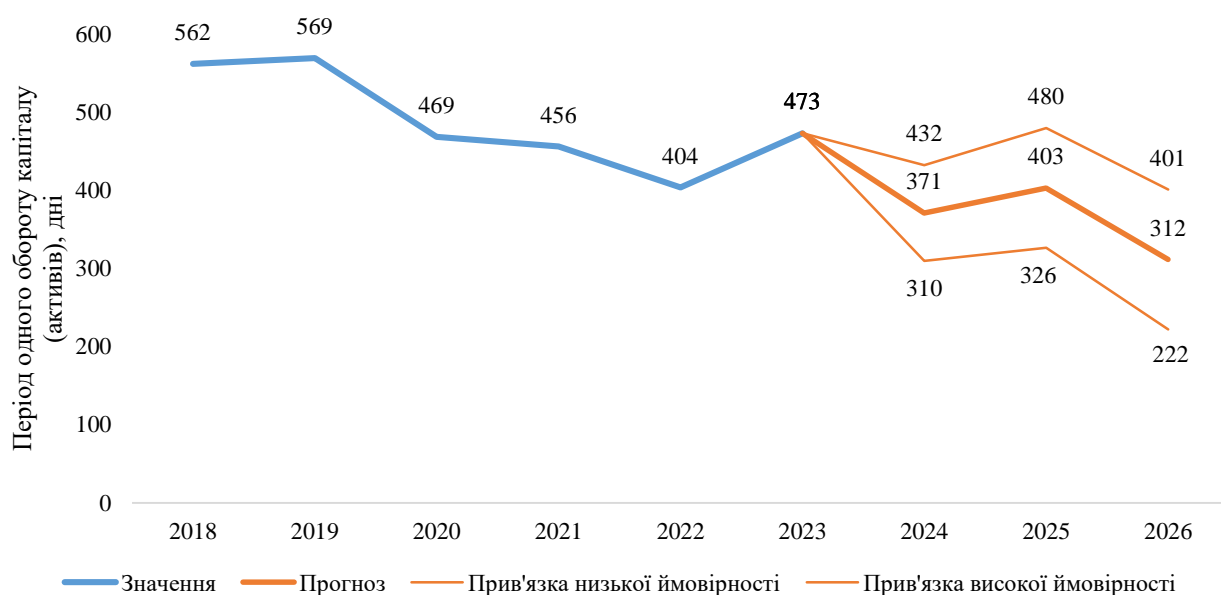

Рисунок 3.5 Візуалізація «Листа прогнозу» для періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків.

Однак слід враховувати ймовірнісний характер прогнозування і передбачити, що значення періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» потрапить у

проміжок значень від 310 до 432 днів. Це однак свідчить про позитивну прогнозовану динаміку показника у 2024 році.

Стосовно наступного прогнозного 2025 року, згідно побудованого «Листа прогнозу» спостерігаємо певне збільшення періоду обороту капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» до рівня 403 днів, що більше на 32 дні порівняно із прогнозованим значенням показника у 2024 році.

З урахуванням ймовірного характеру прогнозування зазначимо, що значення періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» у 2025 році потрапляє у проміжок значень від 326 до 480 днів. Це також свідчить про негативну прогнозовану динаміку показника у 2025 році порівняно із 2024 роком.

Відповідно, у завершальному прогнозному 2026 році згідно побудованого «Листа прогнозу» зафіксовано певне зменшення періоду обороту капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» до рівня 312 днів, що менше на 91 день порівняно із прогнозованим значенням показника у 2025 році.

Довірчий проміжок значень періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» у 2026 році має нижню межу 222 дні і верхню межу 401 день. Це також свідчить про позитивну прогнозовану динаміку показника у 2026 році порівняно із 2025 роком.

Таким чином, маючи реальні значення показників інтенсивності використання капіталу підприємства, можна за допомогою «Листа прогнозу» отримати ймовірнісні значення та їх надійні межі для тих показників, які є предметом дослідження.

На нашу думку, застосування такого інструменту в аналітичній роботі в напрямку дослідження показників інтенсивності використання капіталу підприємства дає можливість оперативно отримувати інформацію для прийняття управлінських рішень та вчасно реагувати на негативні зміни показників, вживаючи необхідних заходів для забезпечення позитивної динаміки щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства.

Важливим елементом управління інтенсивністю використання капіталу підприємства є визначення резервів на основі факторного аналізу показників оборотності.

З урахуванням результатів проведеного у другому розділі факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» визначимо резерви зростання показника.

Оскільки модель, за якою було проведено факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова», є мультиплікативною, то показник розраховується як добуток двох факторів: коефіцієнта оборотності власного капіталу і частки власного капіталу у загальній сумі капіталу підприємства.

Результати проведеного факторного аналізу свідчать про те, що на коефіцієнт оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» перший фактор, а саме коефіцієнт оборотності власного капіталу підприємства, має позитивний вплив, адже коефіцієнт оборотності власного капіталу підприємства збільшується протягом всього періоду дослідження.

На противагу цьому, другий фактор, а саме частка власного капіталу у загальній сумі капіталу підприємства, зменшується протягом 2022-2023 років і, відповідно, вплив цього фактора на показник негативний.

Звідси випливають можливості підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова» через покращення структури капіталу в напрямку посилення фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Волинь Нова» за 2023 рік показав не лише значне зростання дебіторської заборгованості (від 216027 тис. грн. до 679583 тис. грн., тобто на 214,6% або у 3,15 рази), а й ще більш значне зростання кредиторської заборгованості (від 27854 тис. грн. до 441069 тис. грн., тобто на 1483,5% або у 15,84 рази).

Причини цього відомі – ситуація пов’язана з військовою агресією проти нашої країни та порушенням стабільності та рівноваги в економіці загалом та у сільськогосподарській галузі зокрема.

У випадку, якби дебітори вчасно розрахувались із підприємством за отриману від нього продукцію (товари, роботи, послуги), то й підприємство ТОВ «Волинь Нова» не мало б такої значної суми кредиторської заборгованості у 2023 році.

Результатом цього було б зменшення одночасно і підсумку активу, і підсумку пасиву і за незмінності суми власного капіталу частка власного капіталу в його загальній сумі зростає б.

Наведемо відповідні розрахунки в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Визначення резервів підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова» через покращення структури капіталу підприємства

Етапи	Показник	Зміни в 2023 році порівняно з 2022 роком	Умова (припущення)	Результат	
				зменшення	збільшення
1	Дебіторська заборгованість	Зростає на 436556 тис грн	Залишити на рівні 2022 року	на 436556 тис. грн.	-
2	Баланс (актив)	-	-	на 436556 тис. грн.	-
3	Кредиторська заборгованість	-	-	на 436556 тис. грн.	-
4	Баланс (пасив)	-	-	на 436556 тис. грн.	-
5	Частка власного капіталу в загальній сумі капіталу	0,65	Власний капітал – без змін	-	на 0,09 (0,74-0,65)
6	Коефіцієнт оборотності капіталу (активів)	0,76	Власний капітал – без змін	-	на 0,11 (0,87-0,76)

Джерело: розрахунки та висновки автора.

Відповідно, зростання частки власного капіталу у його загальній сумі привело б до зростання коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова» від його реального значення 0,76 у 2023 році до ймовірного значення 0,87 у випадку виконання наведених вище умов (припущень).

Економічний зміст досліджуваного показника (коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова») в такому випадку можна сформулювати так:

– згідно реального показника у 2023 році: на кожну гривню капіталу (активів) ТОВ «Волинь» припадає 76 коп. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

– згідно наших припущень (умов) могло б бути у 2023 році: на кожну гривню капіталу (активів) ТОВ «Волинь» припадало б 87 коп. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Отже, за умови усунення негативного впливу другого фактора, а саме зменшення частки власного капіталу у структурі джерел фінансування ТОВ «Волинь Нова», шляхом коригування співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства нами обґрунтовано суттєве підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова».

Ці зміни стосуються як зростання коефіцієнта оборотності капіталу (активів) ТОВ «Волинь Нова», так і, відповідно, зменшення періоду одного обороту капіталу (активів) за нашими розрахунками з 473 днів до 413 днів, тобто на 60 днів.

Прискорення швидкості оборотності капіталу (активів) свідчатиме про зростання рівня ділової активності підприємства як на даному етапі, так і на найближчу перспективу.

На основі прогнозування та факторного аналізу формуються управлінські звіти щодо виявлених резервів та розробки заходів для підвищення інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств.

Висновки до розділу 3

1. За даними фінансової звітності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» за 2018-2023 роки проведено прогнозування показників

інтенсивності капіталу підприємства, а саме коефіцієнта оборотності і періоду обороту капіталу (активів).

2. Обґрунтовано часовий період упередження в прогнозуванні – наступні три роки (2024-2026) з урахуванням високого рівня невизначеності ситуації в економіці країни.

3. Для прогнозування застосовано функцію FORECAST програми електронних таблиць Microsoft Excel, яка дозволяє обчислити майбутнє значення за наявними статистичними даними і побудувати лист прогнозу.

4. Здійснено візуалізацію «Листа прогнозу» для коефіцієнта оборотності та періоду оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки. Визначено загалом позитивну динаміку зазначених показників у напрямку прискорення оборотності капіталу підприємства. Встановлено ймовірнісні значення показників інтенсивності використання капіталу та їх надійні межі, що є важливою інформацією для прийняття управлінських рішень.

5. За результатами факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» у 2023 році визначено резерви підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства через покращення структури капіталу в напрямку посилення фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Шляхом коригування співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства нами обґрунтовано суттєве підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова», зокрема, зростання коефіцієнта оборотності капіталу на 0,11 (від 0,76 до 0,87) і відповідного зменшення періоду обороту капіталу на 60 днів (від 473 до 413 днів).

Основні положення розділу викладено автором у працях [54-56].

ВИСНОВКИ

1. Інформаційною базою дослідження є навчально-методична література з фінансового аналізу (9 джерел), статті у фахових виданнях (10 джерел) і автореферати дисертаційних дослідження (7 джерел) за темою дослідження. Встановлено, що науковці подають економічну сутність капіталу підприємства як сукупність ресурсів для господарської діяльності, а також як загальну вартість засобів у формування активів. Досліджено, що за джерелами формування капітал поділяють на власний і позиковий, а за часом обертання розрізняють основний і оборотний капітал, що знаходить своє відображення в поділі активів підприємства на необоротні й оборотні.

2. Визначено, що під інтенсивністю використання капіталу підприємства вчені розуміють його оборотність і трактують її, поряд з рентабельністю та економічним ефектом, як один з трьох компонентів системи аналізу оцінки ефективності використання капіталу, які перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності.

3. Оскільки в опрацьованій науковій літературі не розглядається окремо аналіз інтенсивності використання капіталу підприємства, нами визначено мету аналізу як інформаційно-аналітичне забезпечення розробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства, а також завдання аналізу: оцінка стану й потенціалу інтенсивності (оборотності) капіталу, а також розробка заходів щодо підвищення інтенсивності використання капіталу підприємства.

4. Обґрунтовано перелік основних показників інтенсивності використання капіталу з урахуванням частоти їх згадуваності в опрацьованих джерелах: коефіцієнти оборотності та періоди обороту капіталу (активів), оборотних активів, власного капіталу, залученого капіталу. Доцільність подальшої деталізації показників в розрізі складових зазначених видів капіталу визначається дослідником відповідно до мети і завдань аналізу.

5. Виділено чотири основні блоки інформаційної бази аналізу інтенсивності використання капіталу підприємства, а саме правова, нормативно-довідкова, планова та фактографічна інформація. Структуровано джерела для проведення аналізу інтенсивності використання капіталу з виділенням таких групи: фінансова, статистична та податкова звітність, дані рахунків бухгалтерського обліку, інші джерела (бізнес-план, фінансовий план, матеріали маркетингових досліджень, аудиторські висновки, результати попередніх аналітичних досліджень тощо).

6. Проведено статистичну оцінку діяльності сільськогосподарських підприємств за період 2013-2023 роки за такими напрямками: аналіз динаміки кількості сільськогосподарських підприємств з розподілом на великі, середні та малі підприємства (по Україні загалом), аналіз динаміки капіталу сільськогосподарських підприємств (по Україні та по Волинській області). Встановлено, що у 2023 році кількість підприємств в цій галузі зменшилась і порівняно з базовим 2013 роком, і порівняно з попереднім 2022 роком. В той же час зафіксовано збільшення капіталу сільськогосподарських підприємств як загалом, так і за всіма видами капіталу згідно розділів балансу.

7. Порівняльний аналіз інтенсивності використання капіталу сільськогосподарських підприємств України, Волинської області і ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки показав негативну динаміку до сповільнення оборотності капіталу і його складових для сільськогосподарських підприємств України і Волинської області у 2022 році. В той же час для ТОВ «Волинь Нова», навпаки, у 2022 році інтенсивність використання капіталу підвищується за всіма складовими капіталу. Однак у 2023 році відбувається сповільнення оборотності капіталу підприємства загалом і його частин зокрема, за винятком власного капіталу.

8. Проведений за двофакторною мультиплікативною моделлю факторний аналіз коефіцієнта оборотності капіталу ТОВ «Волинь Нова» за 2021-2023 роки показав, що протягом періоду дослідження на показник має позитивний вплив коефіцієнт оборотності власного капіталу (його збільшення веде до збільшення

коефіцієнта оборотності капіталу підприємства) і негативний вплив – частка власного капіталу у загальному підсумку капіталу підприємства (його зменшення призвело до зменшення коефіцієнта оборотності капіталу підприємства).

9. Прогнозування за допомогою функції FORECAST на основі розрахунків за даними фінансової звітності ТОВ «Волинь Нова» за 2018-2023 роки дало можливість визначити коефіцієнт оборотності і період обороту капіталу (активів) підприємства на наступні три роки (2024-2026). Обґрунтовано, що більший часовий період упередження в прогнозуванні з урахуванням високого рівня невизначеності ситуації в економіці країни брати недоцільно.

10. З метою візуалізації прогнозу побудовано «Лист прогнозу» для коефіцієнта оборотності та періоду обороту капіталу (активів) сільськогосподарського підприємства ТОВ «Волинь Нова» на 2024-2026 роки. Встановлено ймовірнісні значення показників інтенсивності використання капіталу та їх надійні межі. Визначено загалом позитивну динаміку зазначених показників у напрямку прискорення оборотності капіталу підприємства. Отримана інформація є основою для формування управлінських звітів на основі проведеного прогнозування.

11. Визначено резерви підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова» на основі факторного аналізу коефіцієнта оборотності капіталу (активів) підприємства у 2023 році в напрямку посилення фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування через покращення структури капіталу. Шляхом коригування співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства обґрунтовано суттєве підвищення інтенсивності використання капіталу ТОВ «Волинь Нова», зокрема, зростання коефіцієнта оборотності капіталу на 0,11 (від 0,76 до 0,87) і відповідного зменшення періоду обороту капіталу на 60 днів (від 473 до 413 днів). Отримана інформація є основою для формування управлінських звітів на основі визначених резервів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум: навч. посіб. Львів, 2021. 264 с.
2. Грешко Р.І., Харабара В.М. Капітал підприємства та фактори, які визначають його структуру. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №4. С. 92-98.
3. Трусова Н.В., Терещенко М.А. Фінансовий аналіз підприємства: методика та практика: навч. посіб. 2-ге вид. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської друкарні. 2019. 272 с.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 від 07.02.2013 №73 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 19.10.2024).
5. Назаренко І.М. Методологічні основи діагностики ефективності використання капіталу суб'єктів агробізнесу. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2020. Вип. 2 (11). С. 188-199.
6. Мулик Т.О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 95-103.
7. Гаватюк Л.Г., Ковальчук Н.О., Єрміїчук Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича: Рута, 2019. 336 с.
8. Кондратенко Н.О., Великих К.О. Фінансовий аналіз: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
9. Бурський М.А. Методика та організація аналізу капіталу акціонерних товариств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. К., 2008. 20 с.
10. Марушко Н.С. Облік і аналіз залученого капіталу підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2006. 23 с.
11. Кравченко Т.В. Аналіз соціально-економічної ефективності формування та використання оборотного капіталу в управлінні підприємством: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2010. 21 с.

12. Хомів О.В. Формування механізму економічної безпеки підприємств роздрібною торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Львів, 2012. 23 с.
13. Живко З.Б. Управління системою економічної безпеки підприємства: автореф. дис. ... док. екон. наук: 21.04.02. Луганськ, 2014. 43 с.
14. Марченко О.М. Управління фінансовою безпекою агропромислового виробництва в умовах трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Львів, 2008. 23 с.
15. Кайдрович Х.І. Фінансова рівновага як механізм забезпечення економічної безпеки підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02. Львів, 2017. 23 с.
16. Гайбура Ю.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2021. 176 с.
17. Дропа Я.Б. Фінансовий аналіз: практикум. Львів: видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 179 с.
18. Магопєць О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Вид. 2-ге, виправл. і доповн. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 230 с.
19. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2020. 171 с.
20. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. Ч1. 434 с.
21. Адонін С.В., Калашнікова Ю.М., Смолянський А.А. Управління діловою активністю підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9739> (дата звернення: 19.10.2024).
22. Андрушків Б.М., Шахно А.Ю., Ільченко В.О. Капітал промислового підприємства в забезпеченні конкурентоспроможності. *Ефективна економіка*. 2020. №3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/16.pdf (дата звернення: 19.10.2024).

23. Бондаренко Л., Кузовкін А. Вплив війни на ділову активність підприємств західного регіону на прикладі ТОВ «Торговий дім «Електрон». *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3335/3261> дата звернення: 19.10.2024).

24. Зиз Д.О. Аналіз та оцінка ділової активності підприємств машинобудування як основа підвищення ефективності їх діяльності. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 230-240.

25. Килин О.В., Гринчик С., Килин Ю. Суть ділової активності та шляхи її підвищення на підприємстві. *Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії*: матеріали доповідей Міжн. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 10-11 березня 2023 р.). Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. 148 с. С. 80-83.

26. Нужна О.А. Моделювання та прогнозування показників ефективності використання капіталу методами економетричного аналізу на сільськогосподарських підприємствах України. *Механізми забезпечення ефективної діяльності підприємств: контроль-аналітичний аспект*: [колективна монографія]. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. 114 с. С. 55-71.

27. Нужна О.А. Багатофакторний регресійний аналіз в дослідженні ефективності використання власного капіталу сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції*: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 травня 2024 р.). Одеса: ОНЕУ, 2024. 228 с. С. 203-205.

28. Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. Ділова активність бізнесу в Україні: цифрова трансформація та сталий розвиток. *Економіка і регіон*. 2024. № 1(92). С. 136-146.

29. Ясіновська І., Фелісеєв В. Ділова активність промислових підприємств України: оцінка, проблеми та напрями забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1784/1720> (дата звернення: 19.10.2024).

30. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

31. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 №1576-XII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> дата звернення: 21.10.2024).

32. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.10.2024).

33. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.10.2024).

34. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 22.11.2023).

35. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 15.10.2024).

36. Національні положення (стандарти бухгалтерського обліку). Законодавство України. Офіційний портал Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2024).

37. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2023). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Kp_kved_10_21.xlsx (дата звернення: 15.08.2024).

38. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2023). Державна служба статистики України.

URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/pbp_ek_vsmm_2013_2020_ue.xlsx (дата звернення: 08.10.2024).

39. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2023 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20.htm (дата звернення: 24.11.2024).

40. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2022 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r22.htm (дата звернення: 24.11.2024).

41. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2021 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r21.htm (дата звернення: 24.11.2024).

42. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2020 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r20.htm (дата звернення: 08.10.2024).

43. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2019 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r19.htm (дата звернення: 08.10.2024).

44. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2018 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r18.htm (дата звернення: 08.10.2024).

45. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2017 року. Головне управління статистики у Волинській

області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r17.htm (дата звернення: 08.10.2024).

46. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2016 року. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_20_r16.htm (дата звернення: 08.10.2024).

47. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності за 2015 рік. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_6_r15.htm (дата звернення: 08.10.2024).

48. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності за 2014 рік. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_6_r14.htm (дата звернення: 08.10.2024).

49. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності за 2013 рік. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_6_r13.htm (дата звернення: 08.10.2024).

50. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2023). Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Orp_kved_10_21.xlsx (дата звернення: 08.10.2024).

51. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2021 році. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14_r21.htm (дата звернення: 08.10.2024).

52. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2022 році. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення: 08.10.2024).

53. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2023 році. Головне управління статистики у Волинській області. URL: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/13_14.htm (дата звернення: 08.10.2024).

54. Нужна О.А., Поліщук О.В. Оборотність капіталу сільськогосподарських підприємств України: аналіз та прогнозування на основі трендового аналізу. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством*: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 25 травня 2024р.) / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 16. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2024. 240 с. С. 162-164.

55. Поліщук О.В. Аналіз динаміки капіталу сільськогосподарських підприємств України. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки*: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 2 листопада 2024 р.). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 18. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2024. 406 с. С. 290-293.

56. Поліщук О.В. Аналіз структури капіталу сільськогосподарських підприємств України. *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 21 листопада 2024 р.). Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2024. 230 с. С. 165-167.